...ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

...Бурят-Монголой ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй ...ховно Советэй, ВКП(б)-гэй Улан-Удын горкомой орган

...(6299) | 1951 оной июниин 5, вторник | Сэн 20 мүнгэн

...ХОЗУУДАЙ МАЛАЙ БАЙРА БАРИЛГАДА ҮРГЭН ДАЛАЙСА ХЭРЭГТЭЙ

...й хойто тээхи сталинска ...лэй түсэбые амжалтатай-дүүргэһэнэй ашаар социалис-...скэ хүдөө ажахы хүсэтэ шэнэ ...элтэ туйлаа. Колхозуудай ...ын баялигынь улам арбидхаг-...хүдөө ажахын материально-...ческэ базань бүри бэхижээ, ...тото ба техническэ культура-...ай валовой суглуулгаар дай-...урда тээхи хэмжээн үлүүлэг-. Ниитын ашаг шэмэтэ мал-... хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ амжал-...уд бэелүүлэгдэбэ. Колхозууд-... ниитын малай тооe олошо-...аар табанжэлэй даалгабари ...эн дүүргэгдээ. Колхозуудтахи ... шэмэтэ малнуудай ба шубуу-...тоо толгойнь дайнай урда ... хэмжээнһээ ехээр үлүү гара-... байна.

...хозно ниитын малажалай ...эхэтэй хамта, малай байра ...ганануудые үргэдхэхэ ба бүри ...сон болгохо зорилго табигда-...

...энии зүбөөр ойлгоһон рес-...кын түрүү колхозууд өөһэ-...ө ажахын барилгануудай, ...шын ээлжээндэ малажалай ...нуудай барилгын түсэбые ...йта болзор соонь дүүргэхын ... һүүлэй жэлнүүдтэ горьтой ...мэри хэһэн байха юм.

...э зуура, 1950 ондо ба энэ ...шье манай олохон колхо-...а малай байрануудые бариха ... тон хангалтагүйгөөр гүйсэд-...нэ. Жэшээлхэдэ, Хэжэнгын ...гай колхозууд нёдондонойн-...түсэбые оройдоо 36 процент ...эһэн юм; мүнөө жэлдэ 68 ... бариха аад, миил 6-е һая ...ихэй. Тэрэшэлэн Мухаршэбэ-...аймагай колхозууд 1951 он соо ...эй—40, хонидой—28, адуу ...дой—13 байрануудые бариха ...тэй, теэд мүнөө хүрэтэр нэ-...шье захалаадүй байһаар. ... дутуунууд Зэдын, Кабан-..., Ториин ба бусад зарим ай-...удта мүн лэ бии байна.

...хозно ниитын малажалда ...лэй бата база байгуулха, ... байраар хангаха асуудалда ...салгагүйгөөр, хойрогоор хан-...най хорото хойшолонгууд энэ ... үбэлжэлгын үедэ эли тодоор ...даа—тэжээлэй ба байрын ... шалтагаалан нилээд олон ... тураһан, үбдэһэн ба гарзал-...е байха юм.

...ээнһээ гадна, таарамжатай ...нуудай баригдаагүйһөө шал-...ан, малажалай хүндэ хүдэл-... механизацилха түсэб олохон ...зуудта дүүргэгдэнгүй, та-...алда ороно.

...э ушарнууд юун дээрэһээ ...доноб гэбэл, аймагуудай хү-...жахын органууд колхозууд-... барилгын хүдэлмэрие тон һулаар хүтэлбэрилдэг, тэрэнэй ямараар ябуулагдажа байһые шалгадаггүй, мэргэжэлтэй туһаламжа үзүүлхэ ябадал эмхидхэдэггүй байгаа.

Эдэ бүгэдые хараадаа абажа, ВКП(б)-гэй Буряг-Монголой обкомой IV пленум өөрынгөө шиидхэбэри дотор иигэжэ зааһан байна:

«Бухы малнуудаа дулаан ба түгэс байраар хангахын тула барилгын түсэбые колхоз бүхэндэ дүүргүүлхэ, хуушан байрануудые хаһа саг соонь заһабарилуулха ба дулаалуулха. Малажалай фермэнүүдтэхи, гүүртэнүүдтэхи хүдэлмэрилэгшэдтэ зорюулан болбосон гэр байрануудые бариха хэмжээ абаха».

Тус тогтоолые большевистскээр бэелүүлгэ—бухы партийна, советскэ ба хүдөө ажахын органуудай, колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, хүдөөгэй коммунистнууд болон комсомолецуудай, олониитэ колхознигуудай хүндэтэ хэрэг болоно.

Энэ жэлэй түсэбые дүүргэхын тула эртээнһээ, эрид шууд хэмжээ абаагүй һаа, колхозно ниитын ашаг шэмэтэ малажал хүгжөөхэ ябадалда ехэ һаад түбэг ушаруулха, хоро хүргэхэ байһан тухайдань хэлэлтэгүй—ойлгосотой. Тиимэһээ, тэжээлэй бата бэхи база байгуулхын түлөө тэмсэхэтэеэ хамта, малшадай байха гэрнүүдые, малай байрануудые шэнээр бариха, заһабарилха, түхеэрэлгээр бүрин хангажа, болбосон ба механизированнэ болгохын тулада оролдолго гаргаха шухала. Колхоз бүхэндэ барилгын тусхай бригада байгуулан, шадамар хүнүүдээр бүридүүлээд, тэндэнь саг үргэлжэ хүдэлмэрилүүлхэ гээшэ энэ хэрэгэй амжалта шиидхэхэ условинуудай нэгэн мүн.

Колхозуудай правленинүүд хадаа барилгын модо ба нютагай бусад материалнуудые—самаан, хирпиисэ, черепицэ, известко гэхэ мэтые—түсэбэй ёһоор, эртээнһээ бэлэдхэхэ, барилгын бүхы хүдэлмэриин график зохёохо ба тэрээнээ заатагүй дүүргэхэ уялгатай. Тэрэшэлэн һүхэ, хюрөө, хадааһан, штукатурна зэбсэгүүд, пеэшэнэй, сонхын, үүдэнэй хэрэгсэлнүүдээр колхозуудые хангахын тула аймагуудтахи худалдаа наймаанай организацинууд оролдолго гаргаха зэргэтэй.

Аймагуудай партийна, советскэ ба хүдөө ажахын органууд, колхозой правленинүүд малажалай барилгануудые 1951 ондо амжалтатайгаар дүүргэхэ хүдэлмэридэ халуун анхарал хандуулан, большевистскэ хүтэлбэри ба шанга хиналта хангажа, гүрэнэй шухала удхашанартай энэ зорилгые амжалтатайгаар шиидхэхэ ёһотой.

Облпрофсоведэй пленум болобо

...офессиональна союзуудай об-...ой Соведэй ээлжээтэ пленум ...н болобо. Пленум дээрэ про-...енна предприятинуудта тү-...элгэнүүдые һайнаар ашагла-... түлөө социалистическэ мүры-...элгэрүүлхэ тухай асуудалаар ...офсоведэй түрүүлэгшэ нүхэр М. М. Могноновой, профсоюзуудай киносетьнүүдэй хүдэлмэрие һайжаруулха хэмжээнүүд тухай асуудалаар облпрофсоведэй секретарь нүхэр П. П. Швачкогой элидхэлнүүд зүбшэн хэлсэгдээ.

Эдэ асуудалнуудаар зохихо тогтоолнууд гаргагдаһан байна.

Таряанай гараса һайн

...ХАРШЭБЭР. (Манай корр.). ...гай колхозуудай эртын куль-...нуудай ургасын гараса урда ...дэйхидэ орходоо үлэмжэ ... Колхозуудай полинууд нэ-...дээ ногоорон хүхэржэ ха-...на. Зандинай сомоной «Комсомол» колхозой № 7 полиин 100 гектар талмайн, Суулгын сомоной Андреевэй, Молотовой нэрэмжэтэ, Ново-Заганска сельсоведэй Сталинай нэрэмжэтэ ба бусад колхозуудай таряанай ургасын гараса эрхим һайн гэжэ тоологдоно.

...ЖАЛШАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ УЛАН-УДЫН ГОРОДСКОЙ СОВЕДЭЙ ГУРБАДАХИ СЕССИ ЗАРЛАХА ТУХАЙ

Ажалшадай депутадуудай Улан-Удын городской Соведэй гүйсэдкомитет болбол ажалшадай депутадуудай городской (гурбадахи ...лай) Соведэй гурбадахи сесси 1951 оной июниин 6-най үдэшын ...та, ород драмын театрын байшан соо (Ленинэй улицын № 46, ...-эй байһан) болохонь гэжэ городской Соведэй депутадуудта мэ-...нэ.

Ажалшадай депутадуудай Улан-Удын городской Соведэй гүйсэдхэхэ комитет.

Хэжэнгын аймагай колхозуудта хабарай полевой хүдэлмэриин ба сабшалан һайжаруулгын хангалтагүйгөөр ябуулагдажа байһан тухай

БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол

Хэжэнгын аймагай колхозуудта хабарай полевой хүдэлмэриин ба сабшалан һайжаруулгын тон хангалтагүйгөөр ябуулагдажа байһаниие БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет тэмдэглэбэ. Хабарай тарилгын түсэбые горьтойхоноор үлүүлэн дүүргэхэ бухы арга боломжотой байһан аад, аймагай колхозууд энэ оной июниин 1-нэй байдалаар хабарай культурануудые тариха түсэбөө миил 84,8 процент, тэрэ тоодо ороohото культурануудай тарилгые 88,3 процент, хартаабха—65 процент, тэжээлэй корнеплодуудые—64 процент, силоснэ культурануудые—45 процент дүүргэһэн байна. Теэд эдэ культурануудые тариха агротехническэ болзорнууд үни хада үнгэрөө. Пар хахалха түсэб оройдоо 24,7 процент дүүргэгдэнхэй.

Олохон колхозууд гүрэнһөө үгтэһэн үрһэ хүрэнгые «Заготзерногой» пунктнуудһаа ехэ удаан абаашадаг ба хартаабхын, овощной культурануудай ба олонжэлэй ногоонуудай үрһөөр дутамаг болобошье, тэдэниие бэдэрэн олохо, зөөхэ хэмжээнүүдые абанагүй.

Аймагай МТС-үүдэ тракторнууд ба хүдөө ажахын машинануудые ашаглалга тон хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэнхэй. Техническэ заһабари муутай дээрэһээ, прицепщигүүдэй дутамаг ба нефтепродукт болон уһа хаһа саг соонь зөөжэ асардаггүй дээрэһээ олон тракторнуудынь миин байна, тракторнуудые часовой графигаар хүдэлмэрилүүлхэ ябадал нэгэшье бригадада эмхидхэгдээгүй байха юм. Олонхи трактористнуудынь халаанайнгаа нормонуудые дүүргэнэгүй. Ленинэй, Сталинай нэрэмжэтэ, «Манай ажал», «Зурганай зам», «Заветы Ильича» ба бусад колхозуудта хабарай тарилгын хүдэлмэридэ ябаһан тракторнуудынь 2—3 удэр соо миин байдаг байгаа. Кировэй нэрэмжэтэ колхоздо НАТИ гэжэ гусеничнэ трактор техническэ муу заһабаритай байһан дээрэһээ тарилгын эхилһэн сагһаа хойшо миин байгаа.

Олонхи колхозуудта мори унаа, морин плугууд ба сеялкэнууд, хабарай тарилгада хэрэглэгдэнэгүй. Колхозуудай таряанажалай бригадануудай үүргэ ба удхашанар ехээр доошолуулагдаһан ба тракторна бригадануудые хангаха гар үзүүрэй хүдэлмэри тэдэнэр дүүргэдэг байна.

Полевой хүдэлмэриин шанарай хойноһоо зохихо хиналта хэгдэдэггүй дээрэһээ олохон колхозуудта хабарай тарилга ба пар хахалалга дээрэ агротехническэ эрилтэнүүдые бүдүүлигээр эбдэнэ (гүйхэнөөр ба далантайгаар хахалалга, хороор угаагдаагүй үрһөөр тарилга г. м.). Тракторна бригадануудай дүүргэһэн хүдэлмэри тухай зохёогдоһон олонхи актнуудта хүдэлмэриин шанарые шалгажа үзэнгүйгөөр, колхозуудай түрүүлэгшэнэр гараа табидаг байна. Кировэй нэрэмжэтэ колхоздо 50 гектар талмай шанар муутайгаар хахалагдаа. «Улаан-Таряашан» колхоздо 120 гектар газарые 10—12 сантиметр гүнзэгытэйгөөр ба далантуулжа хахалһан байна. Молотовой нэрэмжэтэ колхоздо 60 гектар талмайе мүн лэ иимээр хахалаа. Маленковой нэрэмжэтэ колхоздо 20 гектар талмай дээрэ просо гараар тариһан ба удаань культивацилжа, үрһайн сэгнэлтэ үгэһэн байба.

Теэд дурсагдаһан хүдэлмэринүүдые актаар тушаажа абахадаа, һайн сэгнэлтэ үгэһэн байха юм.

Олонхи колхозуудта хүдөө ажахын культурануудай ургасые дээшэлүүлхэ хабарай агротехническэ хэмжээнүүд (үрһэ халаалга, үтэгжүүлгэ, хэрээһэлүүлэн тарилга г. м.) таһалдуулагдаһан байна.

Аймагай колхозуудта үнгэрэгшэ үбэлэй үедэ үбһэ тэжээл дутамаг дээрэһээ ниитын адуу малай олоор үхэһэн болобошье, сабшалан һайжаруулха ба үбһэ ногоонойураса дээшэлүүлхэ хүдэлмэри муугаар эмхидхэгдэнэ. Олонхи колхозуудта тэжээл бэлэдхэлгын бригаданууд мүнөө хүрэтэр байгуулагдаагүй, сабшалан һайжаруулгаар колхозуудта хэхэ хүдэлмэринүүдые хаһа саг соонь дүүргэжэ шадахагүй, 5—6 хүнһөө бүридэһэн звенонууд байгуулагданхай. Тэрэшэлэн сабшалан һайжаруулха хүдэлмэринүүдтэ таряанажалай бригаданууд ба малажалай фермэнүүд хабааданагүй. Тэрэнэй эсэстэ, июниин 1-нэй байдалаар сабшалан дээрэ наг шэбхэ зөөжэ гаргаха даалгабари зүбхэн 56,7 процент, үтэг хэлгэ—49,1 процент, сабшалангай бургааһа сэбэрлэлгэ—19,3 процент ба сабшалан дахижа уһалалга—66,7 процент дүүргэгдээ. Зарим колхозуудта сабшалангай газар дээрэ мал адуулха ябадал үргэлжэлһөөр.

Сталинай, Энгельсын нэрэмжэтэ ба «Заветы Ильича» колхозуудта наг шэбхэ гаргалгаар ба үтэг хэлгээр, тэрэшэлэн сабшалан уһалалгаар дээшэлүүлэгдэһэн худал мэдээ хүргэһэн баримтанууд шалгалтаар элирүүлэгдэһэн байна.

Гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Шулунов колхозуудай хүдэлмэрие гүнзэгыгөөр мэдэдэггүй ба тэдэнэй хүдэлмэриин дутуунуудтай эбсэдэг байгаа. Ниитын малажалда тэжээлэй бата бэхи база байгуулха асуудалаар ВКП(б)-гэй обкомой IV пленумэй тогтоолые бэелүүлхэ хэрэгтэ колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй харюусалгагүйгөөр хандалгатай аймгүйсэдком ба тэрэнэй түрүүлэгшэ нүхэр Шулунов шууд тэмсээгүй.

Аймагай колхозуудта үрһэнэй, эдеэ хоолой ба тэжээлэй ороoһо таряа, мүн тэрэшэлэн материально-техническэ хэрэгсэлнүүдые гүрэнэй зүгһөө үгэжэ туһалһан ябадалые һулаар ашаглана. Хүдөө ажахын шухала хүдэлмэринүүдые үнгэрэлгөөр аймагай колхозуудые гээгдэлһээнь гаргаха хэрэгтэ ба колхозуудай экономикые саашадань бэхижүүлхын түлөө тэмсэлдэ колхознигууд ба МТС-үүдэй хүдэлмэрилэгшэд элсүүлэгдэнэгүй. Аймагай хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй хүдэлмэри хинагданагүй. МТС-үүдэй, хүдөө ажахын таһагай ба мүн участогуудтахи хүдөө ажахын 36 мэргэжэлтэд эмхигүйгөөр хүдэлмэрилдэг, колхозууд ба бригадануудай хүдэлмэридэ зохихо нүлөө үзүүлдэггүй байна.

Аймгүйсэдком ба нүхэр Шулунов өөрөөшье гүрэнэй жаяг заршамые наринаар сахихын түлөө колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ ба МТС-үүдэй директорнүүдтэ зохихо эрилтэ хэнэгүй.

БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй **тогтоохонь:**

1. Хабарай тарилгын түсэбые дүүргэлгэ ба сабшалан һайжаруулга хангажа шадаагүй дээрэһээнь нүхэр Шулуновые аймгүйсэдкомой түрүүлэгшын уялгаһаа сүлөөлхые ажалшадай депутадуудай Хэжэнгын аймагай Соведэй сессидэ һанамжалан дурадхаха.

2. Аймагай колхозуудта хабарай полевой хүдэлмэрие үнгэргэхэ ба сабшалан һайжаруулха хэмжээ-ябуулгануудые дүүргэхэ талаар дурсагдаһан тогтоол соо тэмдэглэгдэһэн ехэнүүд дутуунуудые түргэн зайсуулха хэмжээнүүдые абахыень аймгүйсэдкомһоо ба МТС-үүдэй директорнүүдһээ эрихэ.

3. Хабарай тарилгын түсэбые культура бүреэр дүүргэлгые ойрын үдэрнүүдтэ хангахыень, тэрэшэлэн пар хахалалга аймагай колхоз бүридэ тогтоогдоһон болзорнууд соо дүүргүүлхыень, тиихэдээ тэжээлэй корнеплодуудые, силоснэ культурануудые ба олонжэлэй ногоонуудые тарилгада онсо анхарал хандуулхыень аймгүйсэдкомые уялгалха.

Тэрэнэй тулада:

а) часовой график хэрэглэн, тракторна бригадануудай хүдэлмэринүүдые эрид һайжаруулха, тракторист бүхэнэй халаанайнгаа нормонуудые дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхэ ябадалые хангаха, техническэ ба эмхидхэлэй дутуунууд дээрэһээ тракторнуудай миин байлгые бүри мүһэн усадхахыень МТС-үүд ба колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдһээ эрихэ. Колхозуудай мори унаа, морин плугууд ба сеялкэнүүдые полевой хүдэлмэридэ хэрэгтэй соонь хабаадуулха;

б) хабарай тарилга дээрэ агротехническэ эрилтэнүүдые эбдэлгэтэй эрид тэмсэл ябуулжа, эбдэһэн хүнүүдые шанга харюусалгада хабаадуулха;

в) колхозуудта хэгдэһэн полевой хүдэлмэриин шанарай хойноһоо шанга хиналта тогтоохыень хүдөө ажахын таһагай, МТС-үүдэй ба участково агрономуудһаа эрихэ;

г) үгтэһэн ороoһото культурануудай үрһые түргэн зөөжэ абаха, тэрэшэлэн тарилгын түсэбые хүсэд дүүргэхын тулада хэрэгтэй болохо хартаабхын, тэжээлэй корнеплодуудай ба овощной культурануудай үрһэнүүдые бэдэрэн ололгые дары хангаха.

4. Ниитын малажалда тэжээлэй бата бэхи база байгуулха хэрэгтэ харюусалгагүйгөөр хандаха ябадал усадхахыень ажалшадай депутадуудай аймагай Соведэй гүйсэдкомһоо эрихэ. Аймагай бүхы колхозуудта сабшалан һайжаруулгаар тогтоогдоһон түсэбүүдэй дүүргэлтые хангаха, үбһэ хуряалга ба силос даралгада бэлэдхэлые богонихон болзор соо гүйсэдхэхэ ба тэжээл бэлэдхэлгээр 1951 ондо тогтоогдоһон түсэбые колхоз бүхэнэй дүүргэхэ ябадал хангаха талаар колхоз бүхэндэ хэгдэхэ практическа хэмжээ-ябуулгануудые яаралтайгаар хаража үзэхэ.

Тэжээл бэлэдхэлгые үргэдхэхэ хэмжээ-ябуулгануудые дүүргэлгын түлөө колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдһөө, МТС-үүдэй директорнүүдһээ ба хүдөө ажахын мэргэжэлтэдһээ эрилтые шангадхаха, тэжээлэй база байгуулгаар нюдэ далдалалга ба дээшэлүүлэгдэһэн хуурмаг мэдээ хүргэлгэдэ зэмэтэйшүүлые шангаар хэһээхэ.

5. Июниин 10 хүрэтэр ажалшадай депутадуудай аймагай Соведэй сесси зарлажа, аймгүйсэдкомой зүгһөө хүдөө ажахые хүтэлбэрилгэ үндэһөөрнь һайжаруулха ба 1951 ондо хүдөө ажахые хүгжөөлгөөр аймагай колхозуудта тогтоогдоһон түсэб дүүргэлгэ хангаха хэмжээ-ябуулганууд тухай асуудал зүбшэн хэлсэхыень Хэжэнгын аймгүйсэдкомдо һайшаан дурадхаха.

БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ **Д. ЦЫРЕМПИЛОН.**

БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй хэрэгүүдые эрхилэгшын орлогшо **Г. РАЕВА.**

Улан-Удэ город, Соведүүдэй Байшан.

Набшаһата тэжээл бэлэдхэлгэдэ ба эртын силос даралгада республикын комсомольско организацинуудай хабаадалсаха тухай

«Республикын колхозуудта набшаһата тэжээл бэлдэхэ ба эртын силос дараха тухай» БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВКП(б)-гэй обкомой бюрогой тогтоолтой зохилдуулан, ВЛКСМ-эй обком болбол набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ ба эртын силос дараха хүдэлмэридэ комсомолецууд ба хүдөөгэй залуушуулые эдэбхитэйгээр хабаадуулхыень ВЛКСМ-эй аймагуудай комитедүүдые, колхозууд ба совхозуудай, МТС-үүдэй комсомольско эхин организацинуудые уялгалба. Комсомолец ба залуу колхозник бүхэн ниитын малажалда нэгэ тонноһоо бага бэшэ набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ уялгатай.

«Набшаһата тэжээл бэлэдхэлгэдэ ба эртын силос даралгада комсомольско организацинуудай хабаадалга тухай» гэһэн асуудалтай комсомольско нэмэл суглаануудые июниин 15 хүрэтэр үнгэргэхыень ВЛКСМ-эй айкомуудта ба комсомольско эхин организацинуудта ВЛКСМ-эй обком дурадхаа.

Тэжээл бэлэдхэлэй үедэ дарагдаһан силосэй шанарые, бэлэдхэгдэһэн набшаһата тэжээлэй хадагалалгые, тэрэшэлэн силос даралгын ба тэжээл бэлэдхэлгын тоо бүридхэлгые үдэр бүри шалгажа байха хэрэгтэ комсомольско постнуудай хүдэлмэрие зорюулха гэжэ комсомольско организацинуудта дурадхагдаба. Набшаһата тэжээл бэлэдхэлгэдэ ба эртын силос даралгада эмхи зургаануудай залуушуулай, тэрэшэлэн һурагшанарай хабаадалгатай воскреснигүүдые, олониитын гаралгануудые эмхидхэхэ гэжэ дурадхана.

Набшаһата тэжээл бэлэдхэлгын ба эртын силос даралгын түсэбые дүүргэхын тула воскреснигүүдые, олониитын гаралгануудые эмхидхэжэ, шефтээ абаһан колхозуудтаа бодото туһаламжа хүргэхыень ВЛКСМ-эй Улан-Удын, Городокско ба Бабушкинска горкомуудые ВЛКСМ-эй обком уялгалаа.

Тэжээл бэлэдхэлгэдэ дэлгэрһэн мүрысөөндэ шалгарагша эрхим комсомольско организацинууд, тэрэшэлэн эрхим комсомолецууд болон залуушуул ВЛКСМ-эй ЦК-гэй ба комсомолой обкомой грамотануудаар шагнагдахын тула зуур-шалагдаха байна.

Энэ шухала хэрэгтэ комсомолецууд болон залуушуулые хабаадуулан, һайн показательнуудые туйлаһан комсомольско организацинуудые урмашуулхын тулада ВЛКСМ-эй обком ба БМАССР-эй хүдөө ажахын Министерство иимэ шангуудые тогтоогоо гэбэл:

Нэгэдэхи шан — баян,

хоёрдохи зэргын хоёр шан —радиоприёмнигууд,

гурбадахи зэргын гурбан шан —библиотечкэнүүд.

Гадна, набшаһата тэжээл бэлэдхэлгэдэ ба эртын силос даралгада илангаяа һайн показательнуудые туйлажа шалгарһан комсомолецууд болон залуушуулые урмашуулхын тулада үнэтэ бэлэгүүд бэлэдхэгдэхэ юм.

Республикын аймагуудта сабшалангай газар һайжаруулха хүдэлмэриин ябаса тухай

БМАССР-эй хүдөө ажахын Министерствын 1951 оной июниин 1-нэй мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр).

Аймагууд	Үтэг хэлгэ	Наг шэбхэ зөөлгэ	Уһалуурнуудые сеть һэе уһалалга
Закаменай	164.9	110.3	137 8
Түнхэнэй	160,0	62,7	14.2
Курумканай	89.9	89.5	—
Баргажанай	67,1	58.5	41.4
Хориин	58.4	61.8	89.6
Зайграйн	55.7	59.9	100 3
Хэжэнгын	49,1	56,7	131.5
Иволгын	46.0	67.2	91.2
Кяхтын	41,0	18.1	151.5
Ториин	40.7	73 2	59.7
Бичурын	34,7	78.2	75.8
Зэдын	32.4	36.8	93.0
Прибайкальска	31.3	91.0	11.4
Мухаршэбэрэй	27.4	46.9	100.0
Сэлэнгын	24,5	41.8	36,4
Байкало-Кударын	18,0	27,2	—
Яруунын	17,3	27,7	—
Кударын	3,3	36,5	103 5
Тарбагатайн	2,5	139 8	52.3
Кабанскын	—	4,8	—

Республикын аймагуудта үбһэ хуряалгын зэр зэмсэгүүдые заһабарилгын ябаса тухай

БМАССР-эй хүдөө ажахын Министерствын 1951 оной июниин 1-нэй мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр).

Эзэлһэн һуурин	Аймагууд	Морин сенокосилканууд	Морин тармуурнууд
1.	Кабанскын	58,7	32,5
2.	Кяхтын	48,8	51.1
3.	Хориин	45,4	28,5
4.	Яруунын	41,4	28,4
5.	Курумканай	27,3	22,0
6.	Сэлэнгын	25,8	25,0
7.	Бичурын	25,5	11,1
8.	Байкало-Кударын	20,0	12,0
9.	Закаменай	20,0	28,8
10.	Зэиграйн	18,3	13,5
11.	Кударын	18,2	13,3
12.	Ториин	18,1	39,3
13.	Иволгын	13,3	12,5
14.	Баргажанай	12,3	3,7
15.	Хэжэнгын	12,3	3,5
16.	Прибайкальска	8.7	—
17.	Түнхэнэй	6,2	6,2
18.	Мухаршэбэрэй	6,0	1,1
19.	Тарбагатайн	1,1	—
20.	Зэдын	—	12,8

Тарбагатайда үшөө эхилээдүй

«Республикын колхозуудта набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ ба эртын силос дараха тухай» БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВКП(б)-гэй обкомой бюрогой тогтоолой гараһаар неделиһээ үлүү саг үнгэрөө. Энэ тогтоолые бэелүүлхын тулада нютагай партийна, советскэ, хүдөө ажахын органууд 5 хоног бүриин даалгабаринуудые колхоз бүхэндэ, мүн тэжээл бэлэдхэлэй ба таряанажалай бригадануудта, малажалай фермэнүүдтэ гурбан үдэрэй турша соо хүргэжэ, энэ хүдэлмэрие дары эхилхэ ёһотой байгаа. Теэд, Тарбагатайн аймагай колхозууд энэ хүдэлмэрие мүнөө хүрэтэр эхилээдүй. Хэтэрхэдээ аймагай организацинууд набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ ба эртын силос дараха графигуудые колхозуудта хүргөөдүй байха юм.

Мүн аймагай колхозууд үбһэ хуряалгада бэлэдхэлые, илангаяа сенокосилкануудай, морин тармуурнуудай ба жэжэ зэр зэбсэгүүдэй заһабарилгые забдаагүй. Гэбэшье, үбһэ хуряалга болотор бага саг үлөө.

А. Захаров.

Һаалишадай оролдосото ажал

Хэжэнгын аймагай Хэжэнгын сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхозой малажалай № 2 племенной гүүртын (даагшань нүхэр Ц. Рыгзенова) һаалишад энэ жэлдэ һаамхай үнеэн бүриһөө 950 литр һү һааха уялга абаа һэн. Эндэ 5 һаалишад хүдэлмэрилдэг, тус бүридөө 18 үнеэдтэй юм.

Эдэ һаалишад үнгэрэгшэ үбэлэй хэды бэрхэшээлтэй байгаашье һаань, малаа гарзалуулангүй ондо оруулжа шадаһан байна. Ерэхэ үбэл малдаа элбэг хүрэхэ тэжээл бэлэдхэхын тула энэ гүүртын һаалишад сабшалангай газар һайжаруулха хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. 200 гектар газарта 400 ашаа наг шэбхэ гаргаа, модо шулуунһаань сэбэрлээ.

Б. Доржиев.

Советскэ байгуулалта

Соведүүдэй саг үргэлжын комиссинуудай ажал-ябуулгые эдэбхитэй болгохо

Соведүүдэй саг үргэлжын комиссинууд хадаа депутадуудай хүдэлмэриин шухала формонуудай нэгэниинь ба Соведүүдэй хүдэлмэридэ эдэбхитэниие хабаадуулха арга мүн. Соведүүдэй урда табигдаhан ажахын ба культурна байгуулалтын зорилгонуудые бэелүүлхэ, гүрэнэй засагай органуудтай арад зоной холбооые бэхижүүлхэ хэрэгтэ тэдэнэр ехэ удхашанартай.

Улан-Удэ городой ажалшадай депутадуудай Городской районно Соведэй нэгэдэхи сесси дээрэ саг үргэлжын 8 комиссинууд бии болгогдоhон байха юм. Тэдэ комиссинуудай составта районно Соведэй 54 депутадууд ороhон байгаа.

Районно Соведэй гүйсэдком нэгэдэхи сессиин hүүлээр комиссинуудай хүдэлмэреэ эмхидхэлгэ, тэдэнэй эрхэнүүд ба уялганууд тухай асуудалнуудаар саг үргэлжын комиссинуудай түрүүлэгшэдтэй инструктивна зүблөө үнгэргэжэ, хүдэлмэриинь гол зорилгые заажа үгөө hэн.

Түрүүшын үдэрнүүдhээ эхилэн Соведэй элүүрые сахиха, арадай гэгээрэлэй, социально-тэдхэмжын комиссинууд эмхитэйгээр хүдэлмэрилнэ. Түбхын түрүүндэ хүдэлмэриин түсэб табигдаhан ба уялгануудынь гэшүүдэй хоорондо хубаарилагдаhан байха юм. Соведэй гүйсэдкомой ба тэрэнэй таhагуудай хоорондо зүб харилсаан байгуулагданхай. Эдэ комиссинууд гүйсэдкомой хүдэлмэриин түсэбые хараадаа абажа, таhагуудые даагшанарай хабаадалгатайгаар өөhэдынгөө хүдэлмэриин түсэбүүдые зохёоо.

Элүүрые сахиха саг үргэлжын комисси (түрүүлэгшэнь депутат И. А. Спирюхов) 16 шалгалта хэhэн байна. Шалгалта хэхэдээ арад зондо медицинскэ туhаламжа үзүүлхэ хүдэлмэри hайжаруулха тушаа hунгагшадай захянуудай хэрэзэргэ дүүргэгдэжэ байhан тушаа зохихо анхарал хандуулаа.

Шалгалтын дүнгүүдые, шалгалтада ороhон эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэй хабаадалгатайгаар комиссиингаа заседанинууд дээрэ зүбшэн хэлсэжэ, элирүүлэгдэhэн дутуунуудые усадхаха талаар хэмжээнүүдые абадаг байха юм. Шалгалтын дүнгүүдэй зарим асуудалнууд гүйсэдкомой хаража үзэлгэдэ табигдана.

hүүлэй үедэ социально-тэдхэмжын комисси 9 шалгалта үнгэргөө. Ажалшадай мэдүүлгэнүүд ба гомодолнуудые хаража үзэхэ талаар районно Соведэй гүйсэдкомой социально-тэдхэмжын таhагай хүдэлмэри шалгагдаа. Арадай гэгээрэлэй саг үргэлжын комисси мүнөө үедэ hургуулинуудые hуралсалай шэнэ жэлдэ бэлэдхэхэ асуудалда ехэ анхарал табина.

Районно Соведэй гүйсэдком болбол бүхы комиссинуудай хүдэлмэриие hайжаруулжа шадаадүй. Нютагай промышленностиин, худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой ба бюджетно-финансова саг үргэлжын комиссинууд энэ жэлэй нэгэдэхи квартал соо ямаршье хүдэлмэри хээгүй, культурно-гэгээрэлэй комисси (түрүүлэгшэнь депутат Т. Е. Карпова) мүнөө хүрэтэр өөрынгөө уялгануудые дүүргэжэ захалаадүй.

Коммунально-байрын комисси hүүлэй үедэ ажал-ябуулгаяа эдэбхитэй болгоо, гэбэшье тэрэнэй хүдэлмэридэ ехэхэн дутуунууд бии. Тус комисси (түрүүлэгшэнь депутат А. Г. Серкин) хадаа гэр байрын заhабари, улицануудые ногооруулха, hуулгаhан модонуудые харууhалха ба бусад шухалын шухала асуудалнуудта анхарал табинагүй. Районно Соведэй 3-дахи сесси районоо болбосон түхэлтэй болгохо талаар дэлгэрэнгы шиидхэбэри абаhан байха юм. Энэ шиидхэбэриин дүүргэлтые тус комисси шалганагүй. Тиимэhээ энэ шиидхэбэриин зарим шухала пунктнууд хангалтагүйгөөр дүүргэгдэжэ байна.

Худалдаа наймаанай комисси худалдаа наймаанай организацинуудай хүдэлмэрине шалгалгэда хайша хэрэгээр хандана, советскэ худалдаа наймаанай журам сахиха шухала асуудалнуудта анхаралаа хандуулнагүй, эд барааная эрьесын түсэб дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхын, худалдан абагшадые культурнаар хангахын түлөө худалдаа наймаанай организацинуудай болон хүдэлмэришэдэй хоорондо социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлгэдэ туhалнагүй.

Нютагай промышленностиин комисси (түрүүлэгшэнь депутат И. В. Хацанов) мүн лэ шалгалта хайша хэрэгээр үнгэргэнэ. Предприятинуудай хүдэлмэриие гүнзэгыгөөр шалганагүй. Гаргаhан продукциин өөрын үнэ химдаруулха, шанарыень hайжаруулха, нөөсэлгын түсэб дүүргэхэ, нютагай түүхэй эд ба үйлэдбэриин үлэгдэл ашаглаха гэхэ мэтын шухала асуудалнуудта анхарал табинагүй.

Организацинуудай ба предприятинуудай хүдэлмэриие гүнзэгыгөөр шэнжэлдэггүй иимэ хайша хэрэг шалгалта ямаршье аша үрэ үгэнэгүй.

Районно Соведэй гүйсэдком болбол саг үргэлжын комиссинуудта үдэр бүриин практическа туhаламжа үзүүлхэ, тэдэнэй хүдэлмэри hайжаруулха ёhотой.

Д. Гомбоев.

Сомсовет ба тэрэнэй эдэбхитэд

Ажахын-политическэ зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхэ ябадал сомсоведүүдэй саг үргэлжын комиссинуудай ба тэдэнэй эдэбхитэдэй үүсхэл оролдолгото хүдэлмэриhөө нилээд дулдыдаха байhаниинь мэдээжэ.

Мухаршэбэрэй аймагай Суулгын сомоной Совет (түрүүлэгшэнь Б. Цыбикжапов) болбол саг үргэлжынгөө комиссинуудта хододоо туhалжа, тэдэнэй ажал-ябуулгын хэмжээе улам дээшэнь үргэхэ хэрэгтэ анхаралаа ехээр хандуулдаг болонхой. Тус Соведэй хүдөө ажахын, бюджетно- финансова, культурно-гэгээрэлэй комиссинууд урда жэлнүүдэйхидэ орходоо нилээдгүй эдэбхитэйгээр хүдэлмэрилдэг, Соведэйнгээ сессидэ табиха асуудалнуудые бэлэдхэлгэдэ таhалгаряагүй хабаадалсадаг, гүйсэдхэхэ комитедэй шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтые хинан шалгажа байдаг. Гадна ажахын ба культурна байгуулалтын шухала асуудалнуудые гүйсэдкомой зүбшэн хэлсэлгэдэ табидаг ба зохихо хүдэлмэридэнь Соведтээ туhалдаг болоо. Жэшээнь, хүдөө ажахын комисси (түрүүлэгшэнь нүхэр Б. Ширабнимбуев) малай үбэлжэлгын ябаса тухай асуудалые Соведэй сесси дээрэ зүбшэн хэлсэлгэдэ бэлэдхэжэ табиhан байха юм. Сомоной колхозуудта малай үбэлжэлгын ябаса тухай асуудалые Соведэй сесси дэлгэрэнгыгээр зүбшэн хэлсээ, малай гарзалха, тураха ябадалые эсэслэн болюулха тогтоол баталан абаhан байгаа. Тиин, малай тураха, гарзада орохо ябадал нилээд үсөөржэ, малай хойноhоо харууhалга hайжаруулагдаhан байгаа.

Гадна, культурно-гэгээрэлэй (түрүүлэгшэнь В. Мататханова), бюджетно-финансова (түрүүлэгшэнь С. Хандажапов) комиссинууд олониитэ ажалшадтай нигта холбоотой ба финансова болон культурна байгуулалтын hалбаринуудые өөhэдынгөө хиналта доро абадаг болонхой.

Ажалшадай депутадуудай нютагай Соведэй депутадууhаа гадна, нютагай эдэбхитэд, хүдөөгэй интеллигенци сомсоведэй хүдэлмэридэ ехэхэн туhа хүргэдэг байна. Суулгын МТС-эй хүдэлмэрилэгшэд нүхэд Павлуцкий, Владимирова, нютагай hургуулиин багша Паксеева ба бусад олон нүхэд гүйсэдкомой шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ үнэн зүрхэнhөө хүдэлмэрилдэг байха юм.

Тус сомсоведэй хүдэлмэри түсэбэй ёhоор табигдаанхай. Сессинүүд ба гүйсэдкомой заседанинууд хараалагдаhан саг соогоо, шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлэл ехэтэйгээр үнгэргэгдэдэг, ажахын-политическэ кампанинуудай асуудалнуудые шиидхэдэг байха юм. Жэшээнь, байгша оной үнгэрhэн hаранuудта малай үбэлжэлгын ябаса тухай, тарилгада бэлэдхэл, тэрэниие агротехническэ эрхим болзорнуудта үнгэргэхэ тухай, нютагай hургуулинуудай hуралсалай шэнэ жэлдэ бэлэдхэл тухай, нютагай врачебнэ амбулаториин хүдэлмэри тухай ба бусад олохон асуудалнуудые зүбшэн хэлсээ. Эдэ бүхы асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ бэлэдхэлдэ саг үргэлжын комиссинууд эдэбхитэйгээр хабаадана.

Б. Дымбрылов.

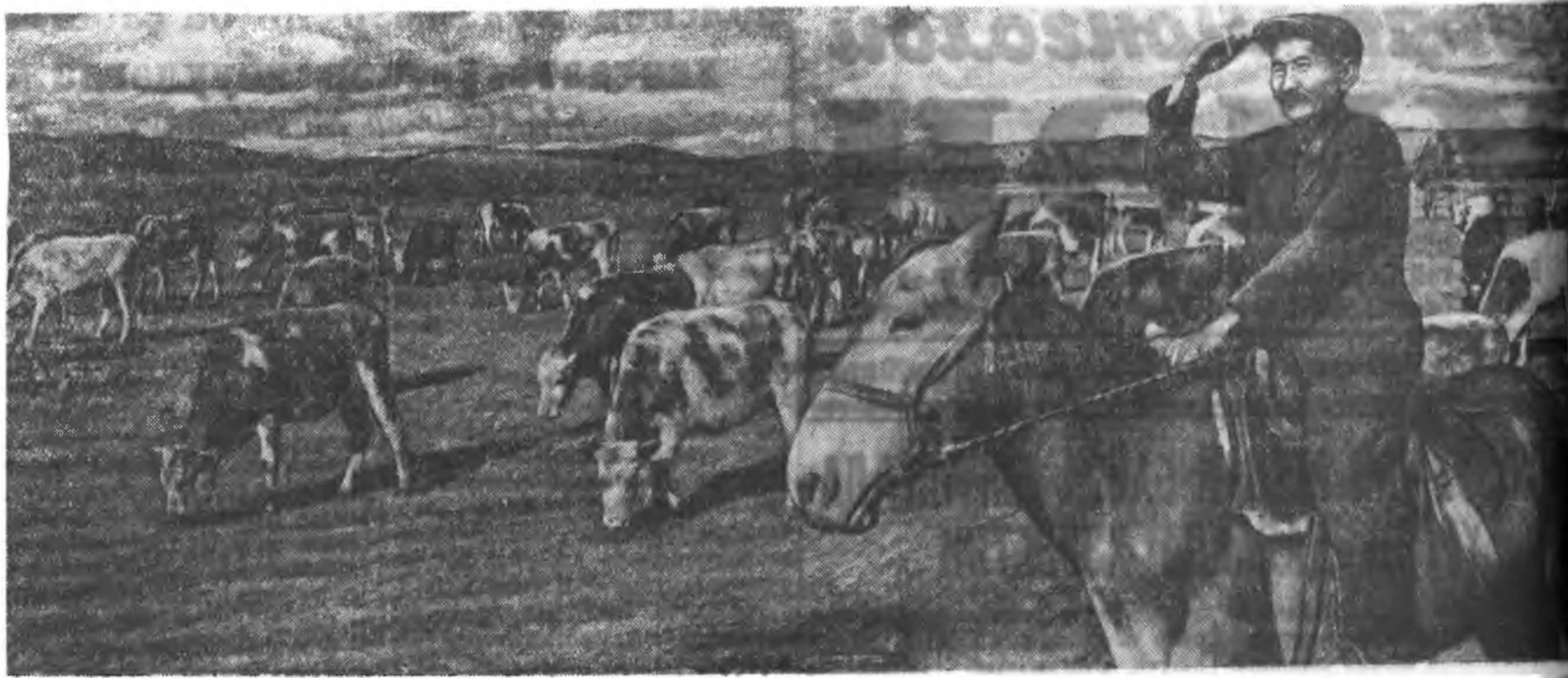

Батожап Буянтуевич Нимаев Заиграйн аймагай «Улаан Эрхирик» колхоздо табан жэл малшаар хүдэлмэрилжэ байна. Нүхэр Нимаев даалгабарита мал дал тобир тарганаар харууhалдаг. Мүнөө жэл 110 толгой мал харууhалжа, нэгэшье толгойн хоролтогүйгөөр ондо оруулаа.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Б. Б. Нимаев үхэрнүүдээ адуулжа ябана.

З. Веснинэгэй фото.

Хэды болотор гарзалуулха юм?

Үбэлжэлгэ хадаа малажалда эгээн харюусалгатай үе болоно. Имагтал малай үбэлжэлгэдэ эрхим hайнаар бэлэдхэhэн, тэдэнэй байра болон харууhыень hайнаар эмхидхэhэн колхозууд малаа hайнаар үбэлжүүлжэ, малажал хүгжөөлгэдэ амжалта туйлана.

Сабшалан ба бэлшээреэр элбэг Хэжэнгын аймагта малажал эрхимээр хүгжөөхэ дүүрэн арга боломжо бии. Мүн таряа талха ехээр таридаг тула соломо, михиинээр элбэг, жэлэй эхинhээ хойшо гүрэнhөө хэдэн зуугаад центнер отруби ба овёс абаhан байгаа. Тиигэбэшье, аймагай колхозууд малаа олоор гарзалуулhан зандаа. Ганса хан май hарын түрүүшын хахад соо 836 толгой мал үхүүлээ.

Жэшээнь, Дээдэ-Худанай сомоной Тельманэй нэрэмжэтэ колхоз малажалда харюусалгагүйгөөр хандаhанай гэмээр майн түрүүшын хахад соо 136 толгой мал үхүүлээ. Тэжээлэй дутаhан дээрэhээ бэшэ, харин харууhалгын мууhаа малынь үхэдэг байна.

Тус колхозой хүтэлбэрилэгшэд— правлениин түрүүлэгшэ Г. Цыренов, партийна организациин секретарь Бадмацыренова, МТФ-е даагша Н. Намсараева, КТФ-е даагша Ж. Сандитов гэгшэд энэ хэрэгтэ дүүрэн гэмтэй юм. Юуб гэхэдэ, ниитын малажалда хүдэлмэрилжэ байhан хүнүүдэй ажалые шалгадаггүй, малшадай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулаагүй, тэдээндэ байра байдалай hайн услови хангаагүй байгаа. Мал үхүүлhэн хүнүүдтэ ямаршье зэмэ тохогдоногүй. Жэшээлхэдэ, илангаяа Дундада ба Мозойн гүүртэнүүдтэ харууhанай муухаа мал ехээр гарзална. Юундэ мал үхэнэб гэжэ гүүртынхидhээ асуухада, урда тээнь байhан түрүүлэгшэ Ж. Намсараев, МТФ-е даагша Ш. Жамбалов хоёр гэмтэй гэхэ юм. Теэд тэдэнэй тушаалhаа гараhанhаа хойшо аяар 3 hара үлүүтэй саг үнгэрөө.

Малай үхэхэдэнь хэнэй гэмээр үхэбэб гэжэ хэлсэhэн ушар энэ колхоздо байхагүй, харин участково ветфельдшер А. Котлыков акт бэшэжэ, элдэб үбшэнэй нэрэнүүдые дурдадаг байха юм.

Б. Шаралдаев.

Абаhан уялгаяа дүүргэнэ

Сэлэнгын аймагай XVIII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой племенной фермын (даагшань Г. И. Батышев) хүдэлмэрилэгшэд малаа тобир тарганаар ондо оруулха, hаамхай үнеэн бүриhөө 2000 литрhээ бага бэшэ hү haaxa, абаhан түлнүүдээ hайнаар түлжүүлхэ гэхэ мэтын уялгануудые жэлэй эхиндэ абаа hэн.

Тус фермын хүдэлмэрилэгшэд эдэ уялгануудаа мүнөө амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна. hү haaxa 4 hарынгаа түсэб 104 процент дүүргээ. Сэлэнгын госплемрассаднигай племенной фермэнүүдэй дунда тус колхозой фермэ hү үгэлгөөр 1-дэхи hуури эзэлдэг. Тус фермынхид энэ жэлэй малай үбэлжэлгэ hайнаар үнгэргөө. Энэ үбэл нэгэшье мал үхүүлээгүй, абаhан 30 тугалнуудаа hайнаар түлжүүлжэ байна.

Фермын тугалшан О. З. Терентьева тугалнуудаа hайнаар харууhалжа, март соо тугал бүриин амидын шэгнүүрые сүүдхэ бүриин 789 граммаар, апрель соо 791 граммаар дээшэлүүлээ. Племенной тусгаар үнэтэ үүлтэрэй залуу мал үсхэбэрилгэдэ эдэнэр ехэ анхарал хандуулдаг юм. Үнгэрэгшэ жэлэй декабрь соо энэ фермэдэ «Красавчик» гэжэ 51 килограмм шэгнүүртэй племенной тугал абтаhан байгаа. Энэ тугалые нүхэр Терентьева зоотехник Капустинагай хүтэлбэри доро харууhалhан байна. Энэнь 4 hаратай болохолоо 164 килограмм болоод байгаа. Апрель соо энэ тугалай амидын шэгнүүр сүүдхэ бүриин 1056 граммаар дээшэлhэн байна.

Фермые даагша нүхэр Г. И. Батышевай хүтэлбэри доро эндэхи хүдэлмэрилэгшэд мүнөө фермэ шадарай участогта тэжээлэй культуранuудые тарижа байна. гектар газарта хартаабха, гектарта турнепс таригдаа, лёнко болохо овёс 7 гектарта ригдаха юм. Мүнөө эдэнэр лайнгаа байра наг шэбхэ сэбэрлээ, малаа зунай бэл ридэ гаргахаар бэлэн болонхой.

Ажал хүдэлмэри ехэтэй ба шье, фермын малшад зоотехн кэ курсада hуралсажа, өөhэд гөө мэргэжэл дээшэлүүлдэ hаяхан энэ курсада болоhон галта хадаа тус фермын хүд рилэгшэдэй зоотехническо-ве нарна мэргэжэлэйнь hайн ба харуулаа. Фермын түрүү шад А. Н. Воронцова, А. В. пова, А. К. Брянская, фер даагша Г. И. Батышев энэ сын нэгэдэхи жэлэй шалга эрхим сэгнэлтэтэйгээр үгэhэн на.

В. Т...

Эрхим hаалишан Александра Пуховская

Александра Пуховская 1947 онhоо хойшо Байкало-Кударын аймагай Кударын сельсоведэй «II пятилетка» колхозой hүнэй-товарна фермын hаалишанаар хүдэлмэрилнэ. Түрүүшынгээ жэлнүүдтэ нүхэр Пуховская өөрынгөө дааhан фуражна үнеэн бүриhөө 650—700 литрhээ дээшэ hү hааж а шададаггүй бэлэй. Юуб гэхэдэ, мал харууhалгаар дүй дуршэл багатай байhан тула, hаамхай үнеэдэйнгээ хойноhоо хүсэд hайнаар харууhалжа шададаггүй байгаа. 1948 онhоо эхилжэ нүхэр Пуховская хүдэлмэреэ hайжаруулба. 1949 ондо өөрынгөө дааhан үнеэн бүриhөө 800 литр, 1950 ондо 1000 литр hү hааhан ба 11 үнеэдhээ 11 тугал абажа, нэгэшье хоролтогүйгөөр түлжүүлhэн байна.

Нүхэр Пуховская иимэ амжалта яагаад туйлааб? Түбхын түрүүндэ үнеэдэйнгээ харууhалга, эдеэлүүлгые hайжаруулаа. Үнеэдынь хододоо садхалан ба hайн шадалтай байдаг болоо hэн. Түрэхэ үнеэдтэ үбэлдөө hайн шанартай үбhэ, зундаа ногоо сабшажа эдюулдэг. Энээнэй урда тээ шэнэ түлнүүдые эхэhээнь таhалангүй түлжүүлдэг байгаа. Мүнөө жэлhээ эхилжэ нарай тугалнуудые эхэhээнь таhалан, амяарынь түлжүүлхэ методээр хүдэлмэрилжэ эхилээ. Зундаа үнеэдээ сүүдхэдээ 3 дахин hааж а, hү үгэлгыень нилээд дээшэлүүлдэг байна. Нүхэр Пуховскаягай зарим үнеэд 1050 литр хүрэтэр hү үгэдэг.

Үбэлдөө hаалишан бүхэн өөрынгөө группын тугалнуудые амяарынь харууhалаад, зундаа бултыень ниилүүлжэ, ээлжээгээр адуулдаг юм. Үнеэдэйнгээ түрэhэнэй hүүлээр 20—25 хоног үнгэрөөд байхада тэдээниие ороондо оруулдаг. Хэрбээ түрүүн бухада табихада боод болоогүй hаань, зоотехнигэй заабаряар бухада дахин табидаг байна.

Нүхэр Пуховская хүдэлмэриингөө үдэрэй гуримые наринаар сахидаг. Үнеэ hаалга, эдеэлүүлгэ, уhалалга, үнеэдэй ба тугалай байрануудые сэбэрлэлгэ хадаа тогтоогдоhон гуримай ёhoop тогтоогдоhон часта үнгэргэгдэдэг юм. Фермын hаалишан бүхэн hара бүриин даалгабаритай ба үнеэн бүхэнhөө hү hаалгын тоо бүри амяар амяарнь хэдэг ба hаалишадай дунда социали кэ мүрысөөн дэлгэрүүлэгдэж рэнэй дүнгүүд зүбшэн хэлс дутагдалнуудынь дары ус дадаг.

Эрхим ажалайнгаа түлөө Пуховская 1949 ондо БМАС Министрнүүдэй Соведэй тог лоор «Республикын эрхим hаа ша-малшан» гэhэн нэрэ хүртэhэн ба ажалшадай депут дуудай аймагай Соведэй депу даар hунгагдаhан байгаа. Иимэ хүндэдэ хүртэhэн Александра Пу ховская өөрынгөө дааhан ажа бүри ехэ амжалта туйлахын тү эсэшэгүйгөөр оролдоно. Бичу малшадай уряае дэмжэн, Ал сандра Пуховская 1951 о өөрынгөө дааhан фуражна үн бүхэнhөө 1100-hаа доошо б литр hү hааха уялга абаад, тэр нээ нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүрг түлөө эршэмтэйгээр тэмсэжэ ба на.

А. Хилтухинов.

НИКОЛАЙ СОРОКОВИКОВОЙ БРИГАДАДА

Хабарай тарилга дүүргэгдэбэ. Сеялкэнүүд ба культиваторнууд полевой станда асарагдаа. Трактористнууд ба прицепщигүүд намарай таряа тарилгада, пар элдүүрилгэдэ тэдэнээ бэлэдхэжэ дүүргэнхэй. Заха хизааргүй үргэн ехэ поли дээрэ таряанай ногоон зүлгэ нэмжынэ. Колхозой таряан жэгдэ hайнаар ургажа байна даа.

Тракторна бригадын бригадир нүхэр Сороковиков нүгөө тээшээ хабтайhан уужам хара полинууд дээгүүр ябаhанаа мэнэ hая ерэбэ. Тэрэ зүгhөөнь пар хахалалгые дүүргүүтэй, hүүлшын бороздануудые эсхүүлжэ ябаhан хүсэтэ тракторнуудай дорюун абяан зэдэлнэ.

Бидэнэр нүхэр Сороковиковтой уулзажа, абаhан уялгаяа хэр дүүргэжэ байhан тухайнь hонирхоhон байнабди. Тооhон болоhон гимнастёркотой, hалхинда харалан татаhан нюуртай набтархан хүн өөрынгөө ажал тухай яаралгүйхэн хөөрэнэ:

—Ямараар ажалланабта гэжэ асууна гүт, нүхэд? Би иигэжэ хэлэхэ байнаб. Манай бригада хамаг бүхы бригадануудтал тон адли юм. Тракторнууднайшье адли. Харин машинануудай хойноhоо харууhалга, хүдэлмэриин шанар тухай хэлсэхэ болоо hаа, таанар өөhэдөө хаража байнат, муу гэжэ хэлэхээр бэшэл даа. Яахадаа тиимэб? энэ, харагты наашаа,—гэхэ зуураа, нүхэр Сороковиков ялайтар аршагдаhан ба ханамжатайгаар тоhодогдоhон машинануудай ойро бидэниие абаашана, — эдэ машинануудые харагты. Культиватор бүхэмнай 300—450 гектар газар элдүүрилээ. Тиихэдээ сеялкэ бүхэмнай 300 үлүүтэй гектарта тарилга хээ юм. Эдэ машинанууд зааханшье эбдэрээгүй. Тракторнуудшье баhа тиимэ. Полевой хүдэлмэриин эхилhэнhээ хойшо тэдэ нэгэшье hаадгүйгөөр хүдэлмэрилөө. Энэ хадаа трактористнууд ба прицепщигүүдэй трактор машинануудаа социалистическэ ёhoop бэедээ абажа, техническэ харууhалгыень үндэр шанартайгаар, xaha болзортонь хэдэг байhанай ашаар туйлагдаа. Иимэ ажал хадаа нефтепродуктнууд ба запасной частьнуудые арбилхаhаа гадна, тракторнуудай ажалай бүтээсые нилээд ехээр дээшэлүүлхэ арга боломжо олгоо. Ороной түрүү трактористнуудай жэшээгээр бидэнэр полевой хүдэлмэриин түрүүшын үдэрhөө часай графигаар ажаллаабди. Хүдэлмэридөө гарахадань трактористнуудта часаар хубаагдаhан халаанайнь даабаринуудые үгэнэбди. Бүхы тракторнуудnай хэhэн тойролгонуудаа торлохо тоц простой счетчигуудтай юм. Тиихэдэ загонуудыень заабол уридшалан хэмжэдэгбди. Тэрэнэй ашаар тракторист, прицепщик бүхэн хэhэн ажалаа мэдэжэ ябаад, халаанайнгаа даабариие дүүргэжэ ба үлүүлэн дүүргэжэ шададаг. Бригадымнай трактористнууд хоёр халаанда хүдэлмэрилнэ. Тэдэнэй эмхитэй hайн ажал удангүй hайн дүн харуулаа. 20 үдэрэй турша соо 15 хүсэтэй трактор бүхэнөөр сүүдхэ бүри дунда зэргээр 7,6 гектар газар элдүүрилэгдэбэ. Энэ хадаа тон лэ нормоор хараалагдаhан тоо болоно. Хэрбээ саhа бороогой ороhонhоо шалтагаалжа, 3 үдэрэй турша соо hаатаhыемнай гаргаха болоо hаа, бодото дээрээ нормоор хараалhанда орходоо 10 процентээр дээшэ гэхэ гү, 15 хүсэтэй трактор бүхэнөөр 8,5 гектар газар элдүүрилэгдэhэн болохо юм. Бүхы полевой хүдэлмэринүүдые агротехническэ hайн болзорто үнгэргөөбди. Жэшээнь, хабарай эртын борнойлгые пар ба намарай парай бүхы талмай дээрэ 3 үдэр соо дүүргээ hэмди. Тиихэдэ 7 үдэр соо эртын орооhото культуранuудай тарилгые дүүргэжэ, бүхыдөө хабарай культуранuудай тарилгые майн 23 болотор 117 процент дүүргээбди. Майн 25 болотор 250 гектар пар хахалагдажа, тэрэнэй түсэб 57 процент дүүргэгдэhэн байна. Пар хахалалгые июниин 1 болотор гэхэ гү, түсэбөөр хараалагдаhанhаа 10 үдэрөөр урид дүүргэхэ байнабди. Энэ үе соо шииг нойтотой, муу үдэрнүүдэй болобошье, манай бригада 1200 килограмм горючи арбилаа. Тэрээгээрээ 78 гектар пар хахалhан байнабди. Тиихэдэ хүдэлмэриимнай шанарые МТС-эй агрономууд ба колхозой правлени hайнаар сэгнээ. Манай МТС-эй хүд мэриин эгээл hайниинь юуб гэх хүсэтэ техникые hайнаар ашаг хын ба үндэр баян ургаса хү хын түлөө социалистическэ мү сөөндэ бүхы тракторна бри нууд барандаа эдэбхитэйгээр о соhон байна. Ажалаа hайнаа хидхээд, нэгэшье минута гээ гээр хүдэлмэрилhэнэй ашаар най механизаторнууд ажалай бүтээсэ ба hайн шанар ту шадаhан байха юм. 17 пар дын нэрэмжэтэ колхоздо хүд рилдэг нүхэр Бухаевай тра бригада манай бригадатай шахуу ябадаг. Энэ хадаа бид баясуулдаг, улам hайнаар ажи ха хэрэгтэ зоригжуулдаг ба Хабарай тарилга дээрэ маш тракторна станцинуудай соц тическэ мүрысөөнэй дүнгүүдые гахадаа МТС-үүдэй ба газарн лангай органуудай союзай об болон республикын хүдөө аж Министерство манай Түн МТС-тэ дамжуулгын Улаан барюулаа. Түрүүшынгээ аж таар зоригжоhон манай хү өөhэдынгөө техническэ мэргэж улам дээшэлүүлхын, ажалай темпые болон шанарые бури hай жаруулхын түлөө улам шан тэмсэжэ оробо...

Бригадир хөөрэнэ. Тэрэ уладууд тойроп шагнана. Тэрэ гууранъ бригадирай хэлээша меха низаторнуудай хэжэ гараhан ажал—таряанай ногоон зүлгэ зэрилгээтэhэн үргэн ехэ поли холуур саагуур нэмжынэ.

И. Лифанов.

...лан-Удын ПВЗ-гэй булад шудхалгын цехын коллектив май һарынгаа ...ныс болзорһооһ урид дүүргэә.

...РАГ ДЭЭРЭ: тус цехын стахановканууд (зүүн гарһаа) А. П. Молодчи-... Б. И. Соловей гэгшэд ажаллажа байна.

В. Муллерай фото.

...олбосон түхэлтэй боложо байһан посёлок

...лмэришэнэй посёлогые ба... ...иленна предприятинуу... ...рриторие болбосон түхэл... ...гохо дурадхал оруулһан ... фабрикын коллективэй пат... ...ска үүсхэлые мяха-консер... ...бинадай коллектив халуу... ...мжэбэ. Комбинадай бүхы ...э, бригадануудта олон тоо... ...элмэришэдэй хабаадалга... ...лаанууд үнгэргэгдэжэ, сэм... ...брикын коллективэй гэшүү... ...далгые зүбшэн хэлсэбэ.

...лок ба предприятиин... ...рриторие культурна болбо... ...элтэй болголгодо хүдэлмэ... ...бүхэн 24 час хүдэлмэрилхэ ...шиидхэбэри тэдэ суглаанууд ...баталагдаал, мүнөө дүүр... ...э эхилээ. Үдэр бүри, хүдэл... ...һүүлээр хэдэн зуугаад хү... ...одо, сэсэг тарилгада хабаа... Комбинадай клубай ойро ...и газар таригдахаар бэшэ ...й. Эндэ элдэб модонууд ... таригдажа, сэсэглигээр ...дээ. 5 мянга гаран модон ..., теннисэ талмай шэнээр ...агдаа.

...он барилгын хүдэлмэри ...фронтоор ябуулагдана. Мү... ...00 кубометр газар малтаг... ...ихэдэ набша сэсэгээр бүрхээгдэһэн аллейнүүд бии болоо. Вентиляциин болон водонасосно станциин коллективүүд сэсэглиг уһалхын тулада 1020 метртэ канава малтаа.

Комбинадай территорие ногоо-руулжа байхын тулада Үдэ голой эрьедэ 20 мянгаһаа үлүү таримал модотой питомник бии болгогдоо.

Энэ патриотическа хүдэлмэридэ цех бүхэнэй коллектив эдэбхитэй-гээр хабаадана. Улицануудаараа тротуарнуудые хэхэ хүдэлмэри ой-рын үдэртэ эхилхэнь. Посёлок хү-сэд гэрэлтүүлэгдэхэ юм. Ехэ ехэ барилгануудай, комбинадай корпу-сой болон хүдэлмэришэнэй ажа-һуудаг гэрнүүд сагаадагдажа бай-на.

Комбинадай территорие болбо-сон түхэлтэй болгохо хэрэгые ком-сомольско организаци толгойлно. Шэнэ стадион барилга дээрэ үдэр бүри 30—50 комсомолецууд гара-жа, графигай ёһоор хүдэлмэрил-нэ. Шэнээр баригдаһан хэлэн гэр-нүүдтэ водопровод оруулагдаа.

Комбинат уданшьегүй ногоон са-даар бүрхээгдэһэн болбосон тү-хэлтэй, хүдэлмэришэнэй посёлок болохонь.

А. Шестаков.

...йкал дээрэ навигаци эхилээ

...лай мүльһэн хайлан унаба. ...шье, мүльһэнэй хэмхэрхэй-...олгиндо туутдан, ниишэ тии-...марна. Үдэшэ үглөөнэй суу-... моторно лодконуудай, за-... баригшадай катернуудай ...сууряатажа эхилээ. ...ал портһоо «Комсомо-лец» гэжэ пассажирска пароход һаяхан түрүүшынгээ рейсдэ гара-ба. Тэрэ пароход Горячинск, Усть-Баргузин ошожо ябаһан пасса-жирнуудые зуурандаа буулгаад, саашаа Байкалай эгээл хойто заха —Нижне-Ангарск ошохо байна.

Курбын леспромхоз юундэ гээгдэнэб?

...бын леспромхоз болбол ...нголлес» трестын томо ...иятинуудай нэгэнниинь юм. ...спромхоз механизмын хү-...үрэн хангагданхай: 70 га-...втомашинатай, 10 трактор-...до таллуулдаг 5 электроле-...й, 8 нүүдэл электростанци-... Мүн 400 холо үлүүтэй ... хүдэлмэришэд эндэ бии.

...ээ элэ бүхы хүсые дүүрэнээр ...а һаа, тус леспромхоз тү-...едприятинуудай зэргэдэ яба-...гаа. Теэд, энэ леспромхоз ...дээрээ «дунда» зэргэдэ тоо-...ю, тэрэнэй хүтэлбэрилэг-...бинедүүд соогоо һанаа амар ... «Трестын хүтэлбэрилэгшэд ...рые ехээр мушханагүй, тии-... һанаагаа ехээр зобоһоной-...эггүй» гэжэ директор нү-...ючалов, главна инженер нү-...олобов хоёр тоолодог байна.

...леспромхозой үнгэрэгшэ 5 ...соо хэһэн хүдэлмэрие шэн-... үзэхэдэ, тэрэ хадаа өөртөө ... арга боломжые хүсэд хэ-...гүй байна. Эндэ хэдэн ба-...нуудые харуулая: модо бэ-... май һарынгаа түсэб арай-...жэ табяад процент дүүргээд ...юм. Модо шэрэлгын түсэб ...30 процент дүүргэгдээ. Ган-... май һара соо аяар арба га-...нган кубометр барилгын ...эхэ оройдоо дутуу үгөөд ...

...тоо баримтанууд юу харуул-...һэн түрүүндэ, леспромхозой ...рилэгшэдэй сезонно «үбшэн-...рбэгдэжэ, модо бэлэдхэлэй ...үбэлэй сезон дүүрэбэ, зарим ...эришэднай модо урадхуул-...ябана, тиимэһээ бага зэргэ ...лда болохо гэһэн һаналтай болоһыень харуулна. Сезонно һа-нал бодолоо орхижо, түхэреэн жэл соо ритмичнээр хүдэлмэрилхэ саг ерээ гэжэ эндэхи хүтэлбэрилэгшэд ойлгохо зэргэтэй.

Энэ леспромхоз механизмын хү-сые тон багаар ашаглана. Эндэ хэ-дэн жэшээнүүдые абаад үзэе. Мо-до шэрэлгэ дээрэ 28 автомашина ябана гэжэ леспромхозой дирекци «Бурмонголлес» трестдэ мэдээ хүр-гэһэн байха юм. Элэ машинануу-дынь хоёр халаанда хүдэлмэрилхэ ёһотой, тиимэһээ сүүдхэ бүри 56 автомашина-халаан болоно. Хэрбээ эдэ машинануудай 5 үдэр соо (майн 20-һоо 25 хүрэтэр) хэһэн хүдэлмэрие абаад үзэбэл иимэ болоно: табан үдэр соо 1900 кубо-метр гэхэ гү, али сүүдхэ соо 380 кубометр шэрэһэн байна. Теэд, энэ 380 кубометрынь 56 автомаши-нада хубаабал, машина бүхэн ха-лаан соо оройдоо хэдэхэн кубо-метр шэрэһэн болоно.

Энээн дээрэһээ харахада, ашаа шэрэдэг автомашинануудай дүү-рэнээр ашаглагдадаггүйнь элитэ болоно. Теэд, «Бурмонголлес» трестын хүтэлбэрилэгшэд хадаа леспромхозой үгэһэн энэ мэдээнүү-дые харахадаа, автомашинануу-дынь һайнаар хүдэлмэрилнэ гэжэ тобшолол хээд, тэдэ машинануу-дынь хэрзэргэ дүүрэнээр ашаглаг-данаб гэжэ хаража үзэдэггүй бай-һаниинь эндэ элитэ харагдана.

Тус леспромхозой хүтэлбэри-лэгшэд хадаа эдэ дутуунуудһаа ёһотой тобшолол хэжэ, модо бэлэд-хэлые ба шэрэлгые түхэреэн жэл соо ябуулхаһаа гадна, модо урад-хуулгада эдэбхитэйгээр хабаадаха уялгатай.

Д. Базаров.

Критикэ ба библиографи

„ҮҮРЭЙ ТОЛОН“ ГЭЖЭ РОМАН ТУХАЙ

«Үүрэй толон» гэжэ роман ха-даа бурят-монгол литературын мандан хүгжэжэ, ехэ ехэ амжал-тануудые туйлаһанай гэршэ ба-римта мүн. Бурят-монгол ун-шагшад түрэлхи литературадаа гол прозаическа жанр—романай бии болоходо гүн ехэ баяртайгаар хүлеэн абаһан байха юм. Арадай аман зохёолһоо мүнөөнэй дэлгэ-рэнгы түсэбтэ, орёо сюжедтэй ро-ман хүрэтэр ерэһэн ябадал хадаа формоороо национальна, удхаараа социалистическэ бурят-монгол ли-тературын хүгжэлтын зам болоно. Түрэлхи литературын үндэһэ һуу-ри табигша, хэдэн олон поэдүүдые ба уранзохёолшодые хүмүүжүү-лэгшэ Хоца Намсараев болбол уранзохёолой шэнэ жанрда дар-дам харгы табяа.

Нёдондо декабрь һара соо Моск-вада болоһон бурят-монгол лите-ратурын вечернүүдтэ тус роман һайн сэгнэлтэ абаһан юм.

Уранзохёолшо хадаа түүхэтэ баримтануудые шэнжэлэн үзэжэ, хараһан мэдэһэн хүнүүдэй рас-сказуудые баримталжа, өөрынгөө ажабайдалай баян дүй дүршэлые хэрэглэжэ, гэрэлтэ һайхан ерээ-дүйнгөө түлөө ажалша бурят-мон-гол арадай тэмсэһэн тэмсэ-лые үнэн зүбөөр харуулжа ша-даа.

Роман соогоо үнгэрһэн зуун-жэлэй эсэсһээ эхилээд, 1917 он, Агуу ехэ Октябрьска социалисти-ческэ революци болоһон жэл, хүрэтэрхи үеые харуулна.

Романай түрүүшын нюурнууд Хэжэнгэ нютагта түрэ хурим бэлэдхэжэ байһан тухай хэлэнэ. Нютагай баян Бадма абгай гэдэг арюухан Должодоор өөрынгөө хү-бүүнэй һамга хэхые бодоно. Ба-саганай анза худалдаанда адууһа мал, алта мүнгэ үгөөд, хэрэг бү-тээ гэжэ шиидэнэ.

Түрэ хуримай үдэр ерэжэ, Бад-ма абгайнда хүндэтэ айлшад суг-ларна. Урагууд бууха сагтаа ерэ-нэгүй. Эсэстээ Должод эхэ эсэгын-гээ гэрһээ тэрьедэжэ арилаа гэ-һэн мэдээн дуулдана.

Нютагай залуушуулай түрүү хүбүүн Сэдүүгэй Цыремпил лэ Должодые бодхожо абаашаа ёһотой гэһэн һэжэг түрэнэ. Цы-ремпил Должод хоёрой бэе бэе-дээ инаг дуратай байһаниинь мэ-дээжэ байгаа.

Гани галзуу болоһон Үбгэнэй Бад-ма зоной хараһаар байтар Цырем-пилэй нюрга сохихо гэһэн аймшаг-тай шиидхэбэри абана. Тиихэдээ Бадма хуули засагай зүгһөө дэм-жэлгэ абахын тулада Эрдэни гул-ваада эдилгэ үгэнэ. Гэбэшье, Цы-ремпил алдар нэрээ, ами наһаа абаржа, Эрдэни Гулваае үхэтэр ёбороод, һайхан бууралдаа мор-дожо, тэрьелэн ошоно.

Цыремпил нуурта орожо үхөө гэһэн һураг суу тарана. Уйдхар гашуудалда нэрбэгдэһэн Должод түрэһэн нютагһаан гарана. Цы-ремпилшье мүн түрэһэн нютагаа орхижо, ород тосхон ошоод, сү-лэлгөөр ерэһэн Матвеевэйдэ байр-лана. Простой ород хүнүүдээр байхадаа залуу бурят хүбүүн үнэн ба найдамтай нүхэдөө оло-боб гэжэ этигэнэ. Зүгөөр Цырем-пил шэнэ нүхэдэйнгөө дунда үни удаан байха аргагүй болоно. «Хойноһоонь дахажа ябаһан хара муухай һүүдэрнүүд ерэжэ», Цы-ремпилые һурагшална.

Цыремпил Матвеевтэнһээ һай-шаалай бэшэг абаад, Нерчинск зорино. Ород нүхэдэй дунда үн-гэргэһэн һарануудынь Цыремпил-дэ ехэ юумэ үгөө. Байкалһаа саашада хүнүүдэй яажа ажаһуу-даг тухай мэдээ, бага сага ород хэлэндэ һураа. Хамагай шухалань хадаа арад зоноо баяд, ноёдой дарлалтаһаа сүлөөлхын түлөө ямар замаар ябаха хэрэгтэйб гэ-жэ мэдээ.

Һүүлэй бүлэгүүд Цыремпилэй Нерчинскдэ үнгэргэһэн ажабайдал тухай хэлэнэ. Тэндэ түмэр харгын деподо хүдэлмэрилнэ, түрүү хү-дэлмэришэдэй дунда хүмүүжэнэ. Нерчинскдэ большевигүүдэй хү-тэлбэрилэгшэ Фёдор Васильевич Ковалёвтой халуун хани барисаа-тай болоно.

Событинууд хойно хойноһоо үнгэрнэ. Цыремпилые подпольно суглаанда урина. Уданшьегүй партийна даабари дүүргэдэг боло-но. 1905 ондо Цыремпил гартаа буу бариад, восставалһан ажал-шан арадтай хамта ябажа, гэрэл-тэ ерээдүйн түлөө тэмсэнэ. Рос-сийска социал-демократическа хүдэлмэришэнэй партиин гэшүүн болонхой.

Восстани хатуугаар дарагдажа, Цыремпил олон жэлдэ уршагта Зе-рентын түрмэдэ һууна. Хатуу шэрүүн хэһээлтэнүүд Цыремпилэй зориг мохооногүй, харин улам хатуужуулна. Цыремпил револю-цяар түрмэһөө сүлөөлэгдөөд, большевигэй, олониитые эмхидхэг-шын ажал-ябуулгада бүхы зүрхэ сэдьхэлээрээ ороно.

Романай сюжетнэ лини тобшоор бэшэхэдэ иимэ байна.

Советскэ бурят-монгол литера-турада бии болгогдоһон уранһай-ханай эрхим образуудай дунда Цыремпилэй образ ехэ һуури эзэлнэ. Сэдүүгэй Цыремпил рома-най түрүүшын бүлэгүүдһээ эхилэн уншагшадта харагдана. Бурядай баяд, ноёдой общественн нюур сахилгада, мэхэ гохо ба хатуу шэрүүн аашада эсэргүүсэн Цы-ремпил эрэлхэг зоригтойгоор тэм-сэнэ. Тиин таряашанай психо-логитой гансаарданги бунтарь бай-һанаа общественн хүгжэлтын ба ангиин тэмсэлэй хуули ёһые ойл-гоһон ушар мэдэхэ революционер болотороо геройн ургаһан орёо ба бэрхэтэй ябадалые уранзохёолшо үнэн зүбөөр харуулжа шадаа.

Зоригтой ба һайхан сэдьхэлтэй Галшын Должодой образ бидэндэ мүн лэ бүхөөр хадуугдана. Дун-дада зуунай үеын зэрлиг харанхы заншалые бага наһанһаа хойшо бэеэрээ үзэһэн арюухан Должод инаг нүхэрэйнгөө хойноһоо яба-хын тула эхэ, эсэгынгээ ба баяд, ноёдой урдаһаа эсэргүүсэнэ.

Цыремпил Должод хоёртой нэ-гэн һаналтай хүнүүд нютагтань олон. Эдэнэр хадаа үнэн сэхэ ба һайхан сэдьхэлтэй простой хү-нүүд. Эндэ сэсэн үбгэн Доржи аб-гай, эрид шиидэбэритэ Гамбал, һайн һанаата ангуушан Хүхэнсэй ба бусад харагдана. Эдэнэр—арад зон мүн.

Ажалша бурят арадтай үни сагһаа хойшо хуби заяагаа холбо-һон хүнүүдэй—ород хүнүүдэй об-раз «Үүрэй толон» соо тодоор ха-руулагданхай. Сүлэлгэдэ байһан Василий Иванович Матвеевэй бү-лые Хоца Намсараев ехэ ду-лаахананаар харуулна. эндэ Сэдүүгэй Цыремпил дайсадһаан хорожо, байрлаһан байха юм. Фёдор Васильевич Ковалёв хадаа боль-шевик-подпольщигой образ мүн. Ковалёв болбол ажалшан арадые хаанта засагай дарлалтаһаа сү-лөөлхэ хэрэгтэ Цыремпилые үнэн сэхэ, сусаршагүй революционер, большевик болгон хүмүүжүүлээ.

Бидэндэ эсэргүү лагериин хү-нүүд—ажалшадые мүлжэгшэд, малша бурядай дайсад—баян Бадма, Эрдэни гулваа, пристав, Даржаа лама арьяатан түхэл ша-райгаараа роман дотор харагдана. Энэ зохёол соо харуулагдаһан түүхэтэ баримтанууд хадаа хуу-шан Россиин общественн үндэһэ һууринуудые буруушааһан арса-шагүй гэмнэлтэнүүд мүн болоно.

Хоца Намсараевай энэ зохёо-лой идейнэ удхашанар тон ехэ.

Роман дотор революциин вождь —Ленин тухай арадай һанал бодол харуулан хэлэгдэнэ. Цырем-пил хадаа Ленинэ мэргэн ухаа-тай, агуу хүсэтэй томо баатар гэ-жэ һанаандаа оруулна. Эгээл бэр-хэтэй хүндэ үеүүдтэ Ленин ба Сталинай гэрэлтэ образуудые Цы-ремпил ойндоо оруулжа, тэдэнһээ хүсэ шадал абана. Большевигүүдэй парти хадаа Цыремпилые арад зоной түлөө ямаршье бэрхэшээл дабажа, илалта туйлахаар хүмүү-жүүлээ.

Цыремпил полицинхидта солюу-лаад, Зэрэнтын түрмын шулуун оёор дээрэ хэбтэхэдээ, иигэжэ шэ-бэнэнэ: «Би эдэндэ илагдахагүйб. Ленин... дуулана гүш, би шиниин ород ахадүүнэдтэл адли, тиимэ эгэршэ сухаршагүй хатуу зориг-той бурядби, Ленин...! би шамтай хамта ябажа тэмсэхэб, Ленин...»

Эдэ үгэнүүдынь Ленин, Сталинай зааһан замаар ябахаб-ди гэжэ большевигүүдэй партида бурят-монгол арадай үгэһэн тан-гариг шэнгеэр дуулдана.

Бүгэдын дайсан—хаанта засаг-та эсэргүү тэмсэлдэ Россиин ара-дуудые элсүүлэн жагсааһан боль-шевистскэ партиин хүтэлбэрилхы үүргэнь роман дотор үнэн зүбөөр харуулагданхай. Байкалай үмэнэ-хи революционно хүдэлөөнэй Россиин пролетарска центрнүүдтэй —Петербургтай, Москватай, Оре-хово-Зуевтай, мүн бусад городуул-тай таһаршагүй холбоотой байһые уранзохёолшо харуулна.

Байкалай үмэнэхи большеви-гүүд хадаа Россиин национальна хизаарнуудта ябуулагдаха пар-тийна хүдэлмэриин онсо илгаануу-дые харуулһан Ленин, Сталинай статьянууд ба бэшэгүүдые хүдэл-мэридөө хэрэглэнэ. РСДРП-гэй читинскэ комитедэй түлөөлэгшэ Нерчинскэ подпольно суглаан дээ-рэ иигэжэ хэлэнэ:

«—Би бурят арадай дарлагдажа байдагые, бурят арадай һанал бо-долые һайн мэдэхэб. Таанар Ленинэй хүтэлбэрилжэ байһан «Искра» газетые уншадаг байһан ёһотойт. Тэрэнэй нэгэ номерто үгы-тэй бурят үбгэн манай нэгэ рево-люционерые өөрынгөө муухай тэргэ соо нюужа, хара полициин гарта оруулангүй гаргажа, хүрэхэ гэһэн газартань хүргэһэн юм гэжэ бэшэһэн байна».

Ленин—Сталинай агуу ехэ һур-гаал революционно тэмсэлэй ша-та бүхэндэ ажалша бурядуудай замыень гэрэлтүүлээ. 1905 оной зэбсэгтэ восстанида олониитые партиин бодхооһые, тэрэ восста-ниин дарагдаһанай һүүлдэ хожом тэмсэхын тула шэнэ хүсэ гульда-хаха хэрэгтэй гэжэ партиин һур-гаһые, 1917 оной октябрьда хуу-шан дэлхэйе добтолон унагааха хэрэгтэ ажалшадые партиин хү-тэлбэрилһые роман соо харанаб-ди.

Ород ба бурят-монгол арадуу-дай хоорондохи хани барисаае уранзохёолшо үнэн зүбөөр ха-руулжа шадаа.

«Үүрэй толон» хадаа арадта харша ханско-реакционно «Гэсэр-хаан» гэжэ эпостэ эсэргүү хатуу сохилто хэнэ. Феодальна хуушан байдалые, Чингис-хаанай шуһата үеые тус эпосэй һайшаадаг байһа-ниинь мэдээжэ. Бурят-Монгол болбол холо харадаг ба сэсэн арадайнгаа аша туһаар Россида һайн дураараа хамжажа, дундада зуунай үеын ёһо гуримтай хаан-феодалнуудай һабарһаа мултар-һан байха юм.

Росситай Бурят-Монголой нэгэ-дэһэнһээ хойшо хоёр зуу гаран жэл болоһон үеын байдал роман соо хэлэгдэнэ. Тиибэшье, тэрэ үе-дэ феодальна хуушан сагай үлэг-дэл бурят нютагуудта үшөө бии байгаа. Тэрэ хуушан заншал ба байдалые сахигша ноёд, ламана-рай ябуулгые уранзохёолшо ша-дамараар элирүүлнэ

Сэдүүгэй Цыремпилэй түрэһэн Хэжэнгэ нютагта баян Бадма өөрынгөө дураар аашална, нюта-гайнгаа үгытэйшүүлые зоргоороо мүлжэнэ, дарлана. Өөрынгөө ашаг туһада хүниие баян Бадмын алахаданшье, зоной мал, сабша-лан буляан абахаданшье хамаа-гүй. Үбгэнэй Бадмын али нэгэн малшаниие намда үритэй юм гэ-жэ заагаа халань лэ тэрэ хүн на-һаараа гарахагүй үри шэрэдэ, мүлжэлгэдэ ороно.

1917 он болотор Бурят-Монгол-до байһан феодализмын зэрлиг муухай үлэгдэлые элирүүлжэ, арадта харша «Гэсэр-хаан» гэжэ эпостэ сохилто хэхэһээ гадна, Рос-ситай Бурят-Монголой нэгэдэһэ-нэй аша туһые, манай Эхэ ороной арадуудай хани барисаае уран-зохёолшо эли тодоор харуулна.

Бурят-монгол арад өөрынгөө эрхэ сүлөө ба зол жаргалые ган-сал агуу ехэ ород арадай туһалам-жаар абажа шадаха юм гэжэ ге-ройнуудайнгаа үгөөр бүхы роман соогоо автор хэлэнэ. Энэ ушарые уранһайханай арга зэбсэгээр уран-зохёолшо элирүүлнэ.

Байкалай үмэнэ һууһан түрүү ород хүнүүд романай олон герой-нуудай хуби заяанда ехэ нүлөөтэй байна. Сэдүүгэй Цыремпил хадаа арад зоноо сүлөөлхын түлөө оро-дой хүдэлмэришэн ба таряашад-тай. Россиин бүхы национальность-нуудай ажалшадтай хамта нэгэн замаар ябаха хэрэгтэй гэжэ ойл-гоһон байха юм. Болоһон событи-нууд Должодые, Гамбалые, Рад-ные, мүн нютагай бусад үгытэй-шүүлыешье ород революционер-нүүдтэ асарна. Тэдэнэр больше-вистскэ партиин хүтэлбэри доро ородой ажалшан арадтай хамта ябажа арад зоной зол жарга-лай ба эрхэ сүлөөгэй түлөө тэм-сэнэ.

Манай Эхэ ороной арадуудай хани барисаан Хоца Намсараевай романай гол идеянүүдэй нэгэн бо-лоно.

Өөрынгөө арадай ажабайдал ба заншалые гүнзэгыгөөр мэдэдэг Хоца Намсараев эли тодо, ко-лоритна картина үгэнэ. Манай оло-национальна уншагшад тус рома-ниие уншахадаа үни сагһаа хой-шо «нангин далайн»—Байкалай эрьеэр һуудаг, үсөөншье һаа, эрэлхэг зоригтой ба ажалда дура-тай арад тухай гүйсэд мэдэхэ байна.

Уранзохёолшо романаа юундэ «Үүрэй толон» гэжэ нэрлээб? Эн-дэ зохёол доторхи иимэ ушарнууд манай анхарал хандуулна.

Цыремпил үүрэй толоноор тү-рэлхи нютагһаан гаража ошоно. Гамбал Радна хоёр нүхэдынь үдэ-шэнэ.

«...Харин Цыремпилнай мүнөө үүрэй сагаан толон доогуур шур-гажа ошобо гээшэ, тэрэнь хадаа һайнай тэмдэг байжа болоо, муу ябахагүй даа» —гэжэ Радна хэлэ-нэ.

Энэ ушар романай тиимэ нэрэ-дэ харюу үгэнэ гү? Үгы, үгэнэгүй. Герой түрэлхи нютагһаа гаража ошоно. Урдань ямар нэгэ һайн юумэнэй хүлеэжэ байгаашье, һаань, Цыремпил хадаа өөрынгөө арадһаа таһаржа, ондоо тээ зол жаргалаа олохо гэһэн бэшэ бай-на.

Цыремпил удаан зобожо тули-жа ябаһанайнгаа һүүлдэ ород тос-хон ошохо гэжэ шиидэнэ. Энэнь хадаа байха байра, дэмжэлгэ олохо гэһэн һүүлшынь найдабари байгаа.

«...Нара бүтүү байхада нэгэ ту-ранхай хээр мори оруулһан зай-лан муу шаргада... һубарилдан һууһан хоёр хүн Нашан Батын тээһээ гарана...»

Эндэ автор хадаа геройнгоо ажабайдалда болоһон хубилалта —ородуудта ошолго харуулна,— үйлэнь эртэ үглөөгүүр, нара гара-хаһаа түрүүн болоно. Үүрэй толон —һайн тэмдэг! Простой ород хүн-тэй уулзалга—һайн тэмдэг!

Зүгөөр энэ хуу бэшэ. Номой эсэстэ Цыремпил Хэжэнгэ нюта-гаа ерэжэ, Петербургда восста-валһан арадай илалта тухай баяр-тай мэдээ дуулгана, энэ үйлэнь мүн лэ үглөөгүүр болоно. Агуу-ехэ Октябрьска социалистическэ революци болбол бурят-монгол арадай ажабайдалдахи үүрэй то-лон мүн болоно.

Тиин Хоца Намсараевай рома-най энэ нэрэ гүн ехэ удхатай.

«Үүрэй толон» гэжэ роман уран гоё, образно хэлээр бэшэгдэнхэй. Уранзохёолшо болбол арадай онь-һон үгэнүүдые, уран найруулга-нуудые тон шадамараар, зохёо-лойнгоо юрэнхы удхада тааруулжа, олоор хэрэглэнэ. Хоца Намсарае-вай уранһайханай шадабариин юрэнхыдөө ургаһые «Үүрэй толон» роман гэршэлнэ. Уранзохёолшо ха-даа прозоор эпическэ зохёол түрүү-шынхээ зохёогоо. Ямаршье шэнэ үүсхэлдэ, урагшаа ябаһан ямаршье хүдэлөөндэ ушардаг бэрхэшээл-нүүд тус роман бэшэхэдэнь уранзо-хёолшын урда байһаниинь мэдээ-жэ. Энэ хадаа ургалтын бэрхэ-шээлнүүд мүн.

Роман дотор таарамжагүйгөөр байгуулагдаһан сценэнүүд дайрал-дана. Заримдаа бэлэдхэлгүйгөөр геройнуудтаа ябуулга хүүлэнэ.

Һанаанһаа абаһан сюжетнэ үн-дэһэ һуури болбол уранзохёолшые хэзээшье аягүй ушарнуудта асар-даг. Пристав ба заседательда Бад-ма баянай эдилгэ үгэһые, Эрдэни гулваае алаһые харуулһан сцена-нүүд этигэмээр бэшэ.

Галша үбгэнэй Должод басагаяа сохи сохиһоор гэртээ абаашаһан ябадал хадаа зоригтой, арюун һай-хан сэдьхэлтэй Цыремпилые һа-наанһаа абаһан байдалда оруул-на.

Уранһайханай айхабтар ехэ ма-териалые нэгэ литературна зохёол болгон түсэблэлгэ ба найруулгатай холбоотой бүхы бэрхэшээлнүүдые уранзохёолшо баранниень зай-суулжа шадаагүй гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Романай хоёрдохи бүлэг соо үй-лын динамика гэнтэ таһалдашана, уранзохёолшо яаран, уншагшадаа удаадахи арбан хоёр жэлэй событи-нуудта асарна. Гэбэшье романай эдэ ба бусад хэдэн дутагдалнууд шиидхэхы удхашанартай бэшэ. Шэнэ ажабайдалай түлөө ород ба бурят-монгол арадуудай хамта тэмсэһэн түүхэһээ алдар габьяата эпопей үнэн зүбөөр авторай ха-руулжа шадаһан хадань тус зо-хёол гүн ехэ удхашанартай байна.

В. Сергеев.

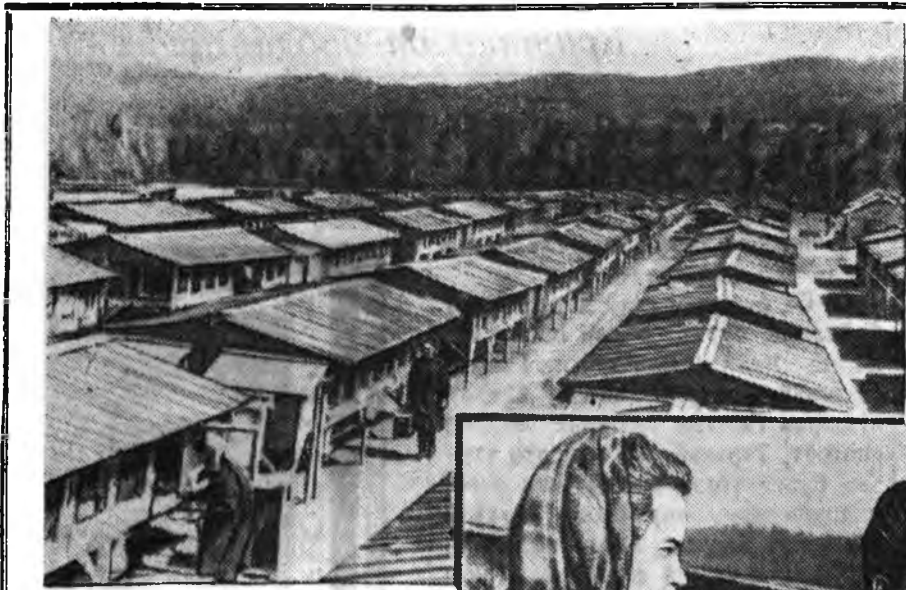

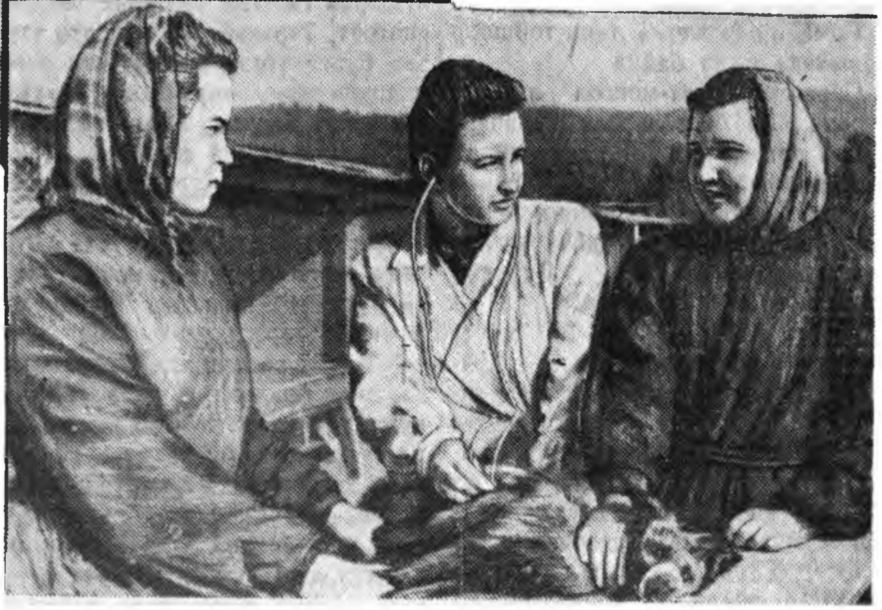

Ангай Забайкальска совхоздо халтар хүрэ үнэгэнүүд тон олоороо үсхэбэрилэгдэнэ. Тус совхоз республикын колхозуудта шэнээр эмхидхэгдэһэн ангай фермэнүүдые эмэ үнэгэнүүдээр хангана. Мүнөө энэ колхозуудай фермэнүүдтэ эльгээгдэхэ үнэгэнүүдые илгалгын хүдэлмэри ябуулагдажа байна.

Ангай ажахын талаар мэргэжэл ехэтэй хүдэлмэрилэгшэд тус совхоздо олон. Ан ба ангай арьһанай институт хүргэһэн В. А. Смирнова ветврачаар хүдэлмэрилнэ. Профилактическа хүдэлмэриие тэрэнэй һайнаар ябуулһанай ашаар үнэгэнүүдэй үбшэн нэгэшье ан гарзада ороогүй. Нухэр В. Сапунова нёдондо жэлдэ түл абаха даалгабаряа 1,5 дахин дүүргэжэ, хүдөө ажахын Бүхэсоюзна выставкын кандидат болоhой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Совхозой ангай байранууд. 2. Ветврач В. Смирнова (дундань), В. Сапунова (зүүн гарһаа), В. Протонова гэгшэд үнэгэдэй бэеын элүүрые шалгажа байна.

М. Дегтяревой фото.

АРАДАЙ ДЕМОКРАТИИН ОРОНУУДТА

Чехословакида академи нээгдэбэ

ПРАГА, июниин 2. (ТАСС). Остраваа социалистическэ академи нээгдэбэ. Энэ хадаа марксистско-ленинскэ һургаалые үндэһэ болгон политическэ ба научна эрдэм дэлгэрүүлхэ зорилготой байна.

Түрүүшынь лекцинүүд пролетарска интернационализмын, политическэ экономиин, элүүрые сахилгын ба мичуринскэ агробиологиин асуудалнуудта зорюулагдаа.

Венгридэ уялгата һуралсал тухай Указ гаргагдаа

Венгерскэ арадай республикын президиум бүгэдэниитын һургуулинуудта уялгата һуралсал эмхидхэхэ тухай Указ гаргаба.

Түрэлхидынь 6-һаа 14 хүрэтэрхи наһатай үхибүүдээ һургуулида ябуулха уялгатай. Бүгэдэниитын һургуулинуудта 8 класс хүрэтэр заадаг, һуралсалынь түлөөһэгүй юм. Һуража байха үедөө юумээр дуталдаһан үхибүүдтэ гүрэнэй зүгһөө тэдхэмжэ үгтэдэг. Һуралсалынь венгерскэ хэлэн дээрэ ябуулагдана.

Болгаридахи уһалалгын системэнүүд

Болгариин ажалшад советскэ арадай жэшээгээр ба ахадүүгэй туһаламжыь ашаар, газартаряаланай ургаса дээшэлүүлхэ угаа ехэ хүдэлмэри ябуулжа байна.

Арадай засагай түхеэрһэн уһалалгын шэнэ системэнүүдэй, насосно станцинүүдай ба водохранилищинуудай туһаламжаар 1950 ондо 1.130 мянган декар (нэг декарынь 0,1 гектартай тэн) газар уһалагдаа. Уһалагдадаг газарайнь талмай энэ жэлдэ 1.700 мянган декар хүрэтэр үргэдхэгдэхэнь. 1949—1950 онуудта уһалалгын системэнүүдые бариха хэрэгтэ 12 миллиард лев гүрэнэй зүгһөө һомологдоһон байгаа.

Румынида хүдөө ажахын кадрнуудые бэлэдхэлгэ

Румынида арадай засагай байгуулагдаһанай һүүлээр эмхидхэгдэһэн профессиональна һургуулинууд, техникумууд ба вузууд хүдөө ажахыда шухала хүтэлбэрилхы олон кадрнуудые бэлэдхэнэ.

МТС-үүдэй дэргэдэ нээгдэһэн, хүдөө ажахын механизаторнуудай 54 һургуулинуудта 7.850 трактористнууд һуража байна. Хүдөө ажахын 1200 түрүүшүүл бригадирнууд ба бригадхэлшэд болохын тула 26 һургуулинуудта һурна. Хэдэн арбаад ондоо тусхай һургуулинууд МТС-үүдэй механигүүдые, рис ба хлопок ургуулха агрономууд, агротехнигүүд, мэргэжэлтэдые бэлэдхэнэ.

6 мянган хүбүүд ба басагад техникумүүдтэ һуража, хүдөө ажахын наука шудалан, Советскэ Союзай социалистическэ газартаряаланай дүй дүршэлтэй танилсажа байнад. 3 мянга үлүүтэй хүн оронойвузуудта һуралсан, агрономой, хүдөө ажахын машина бүтээхэ инженернүүдэй мэргэжэл шудална.

Вьетнамай сүлөөлэгдэһэн районуудта

ШАНХАЙ, июниин 2. (ТАСС). Вьетнамска информационно агентствын дамжуулһанай ёһоор, Вьетнамай һаяхан сүлөөлэгдэһэн районуудта хүдөө ажахын һэргээн бодхооһо ехэ хүдэлмэри хэгдэжэ байна. Хойто Вьетнамай сэрэгэй-захиргаанай комитет хүдөө ажахын зээ зэмсэг худалдан абалгадань тараашадта туһаламжа үзүүлхын тула 25 миллион пиастр һомолоо.

Французска эзэмдэгшэдэй хороо ябуулгаһаа шалтагаалан Као-Банг провинциин хүдөө ажахын тон муу байдалда ороһон: бүхы малынь үгы хэгдэһэн, хүдөө ажахын зээ зэбсэгүүд хулгайлагдаһан, таряашад баалалтын хүдэлмэридэ намнагдаад, өөрынгөө газарые элдүүрилжэ аргагүй болоһон байгаа. Тус провинциин сүлөөлэгдэмсээрнь, тэндэхи арадай засагууд хүдөө ажахые һэргээн бодхооһо программа зохёоо. Энэ жэлэй түрүүшын 3 һарын турша сэо провинциин таряашад рисэй полинуудые уһалха һубаг канаванууудые малтажа дүүргэбэ. Нютагай засагууд хүдөө ажахыга һэргээлгэдэнь 2 миллион пиастр урьһаар таряашадта үгэһэн байха юм.

КОРЕЯДЭХИ СОБЫТИНУУД

АРАДАЙ АРМИИН ГЛАВНА КОМАНДОВАНИИН МЭДЭЭ

ПХЕНЬЯН, июниин 2. (ТАСС). Арадай армиин частьнууд Хитадай һайндуратантай нигта харилсаатай ябажа, Енченэй, Хваченэй ба Яяпһаа хойгуурхи районуудта американо-английска интервентнүүдэй сэрэгүүдэй контрдобтолгонуудые амжалтатайгаар гэдэргэнь сохибо.

Янгу (Йоко) гэжэ районда Арадай армиин частьнууд дайсаниие эрид шангаар сохижо, тэрэниие урагшань 10 километр намнаа. Дайсанай взводой командир түрүүтэй 50 солдадууд ба офицернүүд плендэ оробо.

Энэ үдэр Арадай армиин зенитнэ артиллери дайсанай «Т—29» гэжэ нэгэ самолёдые буудажа унагаагаа. Самолёт агнан буудагшад дайсанай 4 самолёт унагаагаа.

ПХЕНЬЯН, июниин 3. (ТАСС). Бүхы фронтнууд дээрэ Арадай армиин частьнууд Хитадай һайндуратанай отрядуудтай нигта харилсаатай ябажа, дайсанай ... добтолгонуудые амжалтатайгаар гэдэргэнь сохиһоор, тинхэдэ ... рэнэй амиды хүсэнүүд ба техникэ хүндэ хүшэр гээлтэ хорологдо оруулна гэжэ Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын Арадай армиин Главна командовани июниин 3-да мэдээсээ. Арадай армиин частьнууд центральна фронт районодо шанга байлдаануудые ... дайсанай Ионьчониин районодо ... үргэлжэлһээр. Самолёт агнан буудагшад июниин ... санай хоёр самолёт, ... зенитнэ артиллеридэ дэзнүүдэй ёһоор үшөө 6 ... буудажа унагааһан байна.

Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын правительство хүн зон тухайда ехэ анхарал табина

Американска авиациин зэрлиг мухайд аашанууднаа хохидоһон хүн зон тухайда Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын правительство тон ехэ анхарал оролдолго гаргана. Арадай провинциальна, городской, уездне, волостной ба сельскэ комитедүүд Министрнүүдэй Кабинедэй тусхай шиидхэбэриие дүүргэлтэ болгон, хүн зондо материальна туһаламжа үзүүлхын тула ехэ хүдэлмэри хэжэ байнад. Пхеньян городой районуудтахи арадай комитедүүд хүн зондо зорюулан 100.000 метр мануфактура, 717 тонно хилээмэ, 1000 үлүүтэй комплект хубсаһа, 12000 одеяла хубааба; 5.000 шахуу бүлэнэр шэнэ байрануудые абаа, городой хэдэн мянган зон гүрэнэй предприятинуудта хүдэлмэрилхөөр эльгээгдээ. Гэр байрагүй, зэбригүй болоһон нюурнуудта зорюулагдан гүрэнэй ба кооперативна тусхай магазинууд Пхеньян городто нээгдээ. Тэндэһээ мебель, амһарта, хубсаһа, мануфактура, эдээ хоол ба бусад шухала зүйлнүүдые хүнгэн сэнгээр худалдан абажа болохо байна.

Арад зон хадаа провинцинуудай, городуудай ба тосхонуудай арадай комитедүүдэй зүгһөө үдэр бүриин анхарал ба оролдолго үзэнэ. Хванхэ провинциин хүн зондо гүрэнэй запасуудһаа хэдэн арбаад тонно продукт, хэдэн мянган ... хубсаһан, 300 мянга үлүүтэй ... мануфактура хубаагдаа.

Американска интервенциин ... хохидоһон нюурнуудта ... зоншье ехэ туһаламжа ... Жэшээлхэдэ, Хойто Пхеньян ... винциин Синьыичжу городой ... шон тойронхи районуудай ... шад болбол хохидогшодто ... фондодо 55 мэшээг рис, олон ... саһа ба амһарта суглуулаа ... провинциин ажалшад ... американска авиациин ... хохидоһон зондо 300 мянга ... тэй метр мануфактура хубаа...

Амгалан городууд ба ... дые американска авиациин ... муухайгаар бомбодохо ... фронт дээрэ түрэлхидэй ... үншэн хүбүүд Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын правительство ба арадай ... митедүүд онсо анхарал таби...

Арад зон хадаа арадай ... долго табиһанайнь түлөө ... тельстводаа гүнзэгы ... хүргэнэ. Фабриканууд, заводууд ... шахтанууд ба руднигуудай ... мэришэд правительствын ... да харюу болгон, ажалайнгаа ... тээсые дээшэлүүлхэ, үйлэдбэри ... гөө түсэбүүдые болзорһоо ... дүүргэхэ, таряашад үндэр ... зураха уялганууды абана.

Баруун Германидахи арадай асуулта

БЕРЛИН, июниин 1. (ТАСС). Баруун Германиин городууд ба тосхонуудта арадай асуултын ябаса тухай шэнэ мэдээнүүд үдэр бүри абтана. Полицейскэ хэлэлгэ хиндэлгын, арестын ба мүрдэлгын хэгдэбэшье һаань, немецкэ арад хадаа американскэ империалистнуудай үүдхэжэ байгаа шэнэ дайнай бэлэдхэлдэ эсэргүү, эб найрамдалай түлөө голосовалба.

Жэшээлхэдэ, Штутгарт городтохи предприятинуудай нэгэндэ 800 хүниие асуухадань, тэдэнэр бултадаа ремилитаризацилгада эсэргүү голосовалба.

Альтоной (Гамбург) ... 1812 хүнһөө асуухадань ... нинь ремилитаризацилгада ... гүү голосовалһан ба хоёрын ... һаналаа бариһан байха юм.

Арадай асуулта Берлиний ... руун секторнуудта амжалта... гаар ябуулагдажа байна. ... литц ба Лихтерфельд гэжэ ... рикански сектор) районууд ... хэдэн штуммовски ... зүгһөө хэды мүрдэбэшье ... олонхидоо ремилитаризаци ... эсэргүүсэн, Германитай эб ... бор баталхын түлөө голосо...

Таряа тээһэн советскэ пароход Бомбейскэ портдо ерэбэ

БОМБЕЙ, июниин 2. (ТАСС). Индидэ үгтэхэ советскэ таряа тээһэн «Краснодар» гэжэ советскэ пароход Бомбейдэ ерэбэ. Бомбейскэ портдо «Краснодарай» ... сээрнь нютагай олониитын ... лэлэй түлөөлэгшэд суглараба.

Индийскэ правительствын шиидхэбэри

ЛОНДОН, июниин 2. (ТАСС.) Индийскэ правительствын түлөөлэгшэ, эдеэ хоолой асуудалнуудые эрхилдэг нюурай мэдүүлһэнэй ёһоор, үлэсхэлэн зайсуулагдань туһалхын тула «бэлэг» болгон муу сортын шэнииисэ үгэхэ тухай Канадын дурадхалһаа Инди ... ушарынь юуб гэбэл, «тиимэ ... нииисэр юрэнхыдөө мал ... ба хүндэ эдюулжэ болохогүй» гэжэ Рейтер агентство ... дамжуулна.

Иранай дотоодын хэрэгүүдтэ англо-американска хамаархалга тушаа

НЬЮ-ЙОРК, июниин 1. (ТАСС). Ассошиэйтед Пресс агентствын корреспондентын Тегеранһаа дамжуулһан мэдээсэл дээрэһээ мэдээхэдэ, США-гэй президент Трумэн Иранай премьер-министр Мосаддык гэгшэдэ бэшэг эльгээ... рээн соонь Иранай нефть ... литигай хэлсээ хэжэ ... урялаһан байха юм.

Англо-иранска нефтяной компаниин гомодолые харахаяа уласхоорондын сүүд арсаба

ТЕГЕРАН, июниин 1. (ТАСС). Голландида байгаа Иранска посланнигһаа абтаһан телеграммын ёһоор, Гаагадахи уласхоорондын сүүд хадаа арбитрые томилхо тухай англо-иранска урдын нефтяной компаниин зууршалгаһаа арсаа гэһэн мэдээсэлые газетэнүүд туншаглаба. Арсаһан шалтагаанинь юуб гэбэл, английска правительствын гомодолые хаража ... хэ ба иранска правительстве ... саһан баримтануудтай танил ... хүрэтэрөө компаниин зууршал... абажа шадахагүй байбадань ... уласхоорондын сүүд өөрынг... салгын шалтагаан дурадха...

Харюусалгата редактор Б. А. ОЧИ...

Хүүгэдэй амаралта эмхидхэлгэдэ анхарал табинагүй

Хориин аймагай комсомольско эдэбхитэдэй суглаан һаяхан болоо. Һурагшадай ба пионернүүдэй зунай амаралтада бэлэдхэл болон тэрэниие үнгэргэлгэдэ комсомольско организацинуудай хабаадалга тухай асуудал тэндэ зүбшэн хэлсэгдээ. Энэ асуудалаар ВЛКСМ-эй айкомой һургуулиин-пионерскэ таһагые даагша нүхэр Д. Цыренова элидхэл хэһэн байна.

Һурагшадай зунай амаралтые үнгэргэлгэдэ бэлэдхэлэй аймаг дотор тон муугаар ябуулагдажа байһыень эдэбхитэдэй суглаан элирүүлээ. Һургуулинуудай хүтэлбэрилэгшэд, арадай гэгээрэлэй таһаг, эхин ба дунда һургуулинуудай багшанарай профсоюзай айком болон комсомольско организацинууд энэ шухала асуудалда мүнөө хүрэтэр гүйсэд анхаралаа табяагүй байгаа. Пионерскэ лагерьнуудай, амаралтын талмайнуудай хаана, хэзээ нээгдэхээ ба ямар экскурсинуудай, походуудай эмхидхэгдэхые байһыень хэншье мэдэхэгүй байшоо.

АйМОНО ба багшанарай профсоюзай айком комсомольско эдэбхитэдэй суглаанда өөһэдынгөө түлөөлэгшэдыешье эльгээгүй. Тэдэнэй хүтэлбэрилэгшэд энэ шухала хэмжээ-ябуулгые тоогоогүй гэжэ хэлэхэдэ алдуу болохогүй байна.

Хүүгэдэй зунай амаралтые һайнаар үнгэргэхэ хэрэгтэ анхаралаа табиха саг үнинэй болоһон гэжэ эдэбхитэдэй суглаан нэрлэгдэгшэ профсоюзай айкомой, аймОНО-гэй хүтэлбэрилэгшэдтэ һануулба.

Б. Намжилон.

ЗАЛУУ ТРАКТОРИСТЫН АМЖАЛТА

Мухаршэбэрэй аймагай Октябриин сомоной «Путь Ленина» колхозой поли дээрэ залуу тракторист Иван Фефелев хабарай тарилгын эхилхэһээ хойшо хүдэлмэрилнэ. Тиихэ зуураа, тарилгые саг болзор соонь эрхим шанартайгаар дүүргэхэ гэһэн эрмэлзэлтэйгээр ажалладаг энэ нүхэр халаанайнгаа нормые 180 процент хүрэтэр дүүргэжэ, горючи ба түрхихэ материал схээр арбилна.

Ч. Дашинимаев.

ТҮНХЭНЭЙ АЙМАГТА

УЯЛГАТА ТҮЛБЭРИНҮҮДЭЭ ДҮҮРГЭЖЭ ЭХИЛЭЭ

Аймагай зарим колхозуудай гэшүүд, мүн колхозууд гүрэндэ үндэгэ, мяха тушааха уялгануудаа болзорһоонь урид үлүүлэн дүүргэбэ. Кыренскэ сельсоведэй Калининай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд 1951 ондо үндэгэ тушааха түсэбөө 134 процент, Кагановичын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд—115,5 процент дүүргэв.

Тоорын сомоной Ленинэй нэрэмжэтэ томодхогдоһон колхоз гүрэндэ мяха тушааха жэлэйнгээ түсэбые 134 процент, «Улаан-Шулуута» колхоз 133 процент ба «Осоавиахим» колхоз 102 процент дүүргэбэ.

ТУҺАЛАМЖА ҮЗҮҮЛНЭ

Аймагай Соведэй гүйсэдкомой социальна тэдхэмжын таһаг Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда ами бэеэ гээһэн сэрэгшэдэй бүлэнэртэ, мүн дайнай ба ажалай инвалидуудта хубидаа хартаабха тарилгадань бодото туһаламжа үзүүлнэ. 17 бүлэнэртэ үрэнэй 800 килограмм хартаабха түлбэригүйгөөр үгтөө. Тэдэнэй дунда дайнай инвалид Нима Гонгоров ба бусад бии.

Дайнда ами бэеэ гээһэн сэрэгшэдэй хэдэн бүлэнэртэ 5 үнеэн үгтэһэн байха юм. Жэшээлхэдэ, «Гигант» колхозой гэшүүн, 6 хүүгэдэй эхэ—нүхэр Зверенова, колхозница Толмачева гэгшэд өөһэдөө үнеэтэйнүүд болонхой.

ЭЛЕКТРИЧЕСТВЭЭР ҮНЕЭДЭЭ ҺААХАНЬ

Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо хүндэ һүһэр хүдэлмэринүүд механизацилагдажа байна. Колхоз энэ жэлдэ электричествын үнеэ һааха агрегат худалдан абаа.

Мүнөө Буда Дашиевагай даажа байһан малай гүртэдэ энэ агрегадые тодхохо хүдэлмэри ябуулагдажа байна. Эндэ электричествын хүсөөр 50 гаран үнеэд һаагдадаг болохонь.

ГАЗЕТЭНҮҮДЫЕ ОЛООР ЗАХИНА

Туранай сомоной Молотовой нэрэмжэтэ колхоз аймагайнгаа центрһээ холо байдаг юм. Тус колхозой партиина эхин организаци колхознигуудайнгаа дунда газетэ олоор тараахын тулада ехэхэн хүдэлмэри ябуулна. Энэ хүдэлмэридэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Ангархаев эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Колхозой правлени ба гэшүүд жэлэй эсэс хүрэтэр 3 мянга гаран түхэригтэ «Правда», «Известия», «Б. М. правда», «Б. М. үнэн» газетэнүүдые захяа.

Н. Бадмацыренова.

Олон номууд уншагдаа

Кударын аймагай Үльзытын сомоной уншалгын байшангые даагша нүхэр Очирова тарилгын үедэ Молотовой нэрэмжэтэ колхозой полевой станда ба тракторна бригадада культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри һайнаар ябуулна. Тиимэһээ, нүхэр Очирова механизаторнуудай ба колхозникуудай эгээл хүндэтэй айлшаниинь болонхой.

Тарилга дээрэ хүдэлмэрилэгшэдтэ дуратай номуудыень асаржа уншуулна. Ямар номуудые уншаха тухай колхозникуудта нүхэр Очирова һайшаан дурадхадаг байна. Тракторист Дамбаев, колхозникууд Содбоев, Жаргалов болон бусад Жамсо Тумуновай «Нойрһоо hэриhэн тала», Горькиин «Эхэ», Фадеевэй «Залуу Гварди» гэжэ ба бусад олон номуудые уншаһан байна.

Энэ уншалгын байшанда нүүдэл 5 библиотекэ эмхидхэгдээд, полевой станууд ба тракторна бригадануудта үгтэнхэй. Тэдэнэй номуудынь саг үргэлжэ шэнэ литературануудаар һэлгэгдэнэ.

И. Полякова.

Аяншалга хэхэ һонирхолтой газарнууд

Хизаар ороноо шэнжэлхэ Кяхтын музей туристнуудта туһаламжа болгон тематическа маршрут зохёогоо. Сэлэнгэ, Сүхэ мүрэнүүдээр ба Байкал нуураар лодкоор тамаран экскурси хэлгэ, Саян уулын орой—Мүнхэ Сарьдагта гаралга туристнарта ехэ һонирхолтой байдаг.

Кяхтын, Кударын аймагуудай эдир туристнарта Сүхэ мүрэниие уруудан лодкоор экскурси хэхые дурадхагдана. Тэдэнэр аянда ябахадаа мүрэнэй эрье шадархи колхозуудаар айшалха, археологическа памятнигуудтай танилсаха, ботаническа коллекци суглуулха юм.

Селенгинск тосхон түүхын памятнигуудаар баян. 1770 ондо хабаатай памятнигуудтай тэндэ туристнар танилсаха байна. Удаань тэдэнэр Сэлэнгэ мүрэнэй баруун бэедэ гаража Ново-Селенгинск тосхондо декабрист Бестужевай гэрые хараха. Тэндэһээ Галуута-Нуурай шахта ошожо, нүүрһэ малтан абалгын процесстэй танилсахаа болоно.

Кяхтаһаа ерэгшэд һөөргөө бусахадаа Ново-Селенгинск пристаньһаа Усть-Кяхта хүрэтэр пароходоор ошохо юм. Сэлэнгын зүүн эрьедэ, Усть-Кяхтаһаа 5 километр шулуунай хүнды бии. Тэрэнэй хажуудахи байсада хүнэй ба амитадай дүрсэнүүд һиилэгдэнэ байдаг. Тэндэһээ экскурсантнар Бага-Зараха ошоно юм. Эндэ 150 гаран һиилэгдэмэл зурагууд бии. Байсануудта болон боро гранидай томо шулуун дээгүүр орын, тэмээнэй, бодон гахайн ба ангуушадай зурагууд олон.

Холо аяншалга хэжэ ба замдаа элдэб бэрхэшээлнүүдые дабажа шадаха туристнууд манай хизаарай эгээл үндэр уула Мүнхэ Сарьдагта гаража, Байкал нуураар тамаралга хэхэ байна. Мүнхэ Сарьдак 3500 метр үндэр юм. Мүнхэ Сарьдак ошожо ябахадаа экскурсантнар Аршан курорт хүрэхэ юм. Энэ курортдо амархаяа Сибириин ба Дальна Востогой ажалшад ерэдэг. Курортын хажуугаар урдадаг Хэнгэргэ горхон дээрэ хүсэтэ хүрхүүрнүүд бии. Тэдэнэр Мүнхэ Сарьдагта гаража ябахадаа хадын элдэб ургамалнуудтай танилсаха юм.

Байкал шадар экскурси хэлгэ ехэ һонирхолтой. Экскурсантнар тэндэ гоё һайхан байгаалитай, ургамалнуудтай танилсаха, элдэб коллекцинүүдые суглуулха юм. Тэдэнэр Байкал соогуур лодкоор тамаралга хэхэ.

Музей туристска база эмхидхэхэнь. Тэндэ эдир туристнууд байгаалиин ургамалнууд, хизаарайнгаа амитан малтамалнууд тухай хөөрэлдөөнүүдые шагнаха ба ботаническа, энтомологическа коллекцинүүдые зүбөөр суглуулгын дадал олохо байна.

Р. Тугутов.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—23. заместителя редактора—7-85. отв. секретаря — 3-23. Отделов: партийной жизни, культуры и быта—4-52, сельскохозяйственного и промышленности—6-84, мест. информации и писем — 6-84. Для междугородных переговоров — 16.

Н—03609. Типография Управления полиграфической промышленности, издательств и книжной торговли при Совете Министров БМАССР. Тираж 10.000